יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

היינט 10 זייטען

פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 153 | Łódź, Wtorek, 4 lipca 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, י' תמוז תרצ"ג | № 153

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

שארפע דעקלאראציע פון רוזוועלט'ן געגען סטאבּיליזירען דעם דאלאר

אמעריקאנער פרעזידענט גיט א לעקציע די מלוכות וועגען דער ווירטשאפטליכער קאנפערענץ

קאנפערענץ איבּערגעריסען די ארבּייט ביז דאנערשטאג

לאנדאן, 3 (ספ. טעל.)

דער אמעריקאנער שטאטס-סעקרעטאר הול האט היינט פערעפענטליכט די דעקלאראציע וועגען דער בעציהונג פון אמעריקא צו דער דעקלאראציע פון די מלוכות מיט א גאלד-פאריטעט.

אין דער דעקלאראציע פון רוזוועלט'ן ווערט געזאגט: איך וואלט געהאלטען פאר א קאטאסטראפע, וואס וואלט גלייך געווען צו א וועלט טראגעדיע, ווען די עקאנאמישע וועלט-קאנפערענץ, וועלכע איז גערופען געווארען צו דערגרייכען א שטענדיגע סטאביליזאציע פון די פינאנצען, צו פערזיכערען א בעסערען וואוילזיין די ברייטע מאסען אין אלע לענדער — וואלט צוקלאפט געווארען צוליב דער קינסטליכער פאדערונג פון עטליכע פעלקער וועגען די קורסען פון די וואלוטעס דאס בעוויזט אז מ'גיט זיך נישט אפ קיין חשבון פון דעם צוליב וואס די קאנפערענץ איז צונויפגערופען געווארען. איך וויל נישט גלויבען, אז דאס איינ'עקשנ'ען זיך ביי דעם דאזיגען שטאנדפונקט וואלט געקענט בערעכטיגען דאס פארטזעצען פון די קארדינאלע ווירטשאפטליכע פעהלערן, וואס רופען ארויס די דעפרעסיע אין דער וועלט.

די וועלט קען נישט צו לאנג געפיהרט ווערען אין דער אילוזיע וועגען דער נויטיגקייט פון קינסטליכען סטאבּיליזירען די וואלוטע אין וועלכען ס'איז לאגד, דאס אינערליכע געזונד מאכען פון ווירטשאפטליכען סיסטעם אין וועלכע ס'איז לאנד וועט מעהר ברענגען צו זיין אייגענעם וואוילזיין, ווי דער קורס פון דער וואלוטע, דער ביודזשעט-גלייכגעוויכט און די מעגליכקייט צו צאהלען די פערפליכטונגען האט א קאפּיטאלע בעדייטונג פאר דערהאלטען דעם ווירטשאפטליכען גלייכגעוויכט.

מיר דער פלוקטואציע פון דער וואלוטע ווילען מיר פערטרעטען, די אלטע פעטישען פון די אינטערנאציאנאלע באנקירען, אמעריקא וויל בקרוב געפינען אזא דאלאר וואס זאל אין צווייטען דור האבען דיזעלבע קויף און צאהלונגס-קראפט, די האנדלונג וועט געבען גרעסערע נוצען די מלוכות, ווי דאס סטאבּיליזירען דעם דאלאר אויפן יסוד פון פונט אדער פראנק.

ס'איז נאך נישט געקומען די צייט פון צוטיילען די גאלד רעזערווען, ווען די וועלט וועט קאארדינירען איהר פאליטיק און די מעהרהייט פון די פעלקער וועלען האבען גלייכגעוויכטיגע ביודזשעטען וועלען מיר קענען וועגען דעם דיסקוטירען, דאס געזונד-מאכען דעם וועלט-האנדעל קומט נישט פון צייטווייליגען סטאבּיליזירען די וואלוטעס מ'דארף קודם כל לינדערען די פראגע וועגען אימפארט-בעגרענצונג, די קאנפערענץ איז גערופען געווארען צו פערבעסערען די פרינציפען פון די ווירטשאפטליכע קראנקהייטען און מען דארף איהר נישט געבען קיין אנדערע ריכטונג.

לאנדאן, 3 (ספ טעל.)

נאך דער דעקלאראציע פון רוזוועלטען האלטען די מלוכות מיט א גאלד-וואלוטע, אז די ווייטעריגע דיסקוסיע האט נישט קיין זין.

לאנדאן, 3 (ספ. טעל.)

רוזוועלטס דעקלאראציע איז אויפגענומען געווארען מיט ענטוישונג, מ'זאגט אז דאס איז געווען ווי א רעדע פון א לעהרער צו קינדער.

אונטערן איינדרוק פון דער דעקלאראציע איז דער דאלאר ווייטער געפאלען.

די לענדער מיט א גאלד-וואלוטע! בעלגיען, האלאנד, פראנקרייך, פוילען, שווייץ און איטאליען וועלען פערעפענטליכען אנ'ענטפער.

לאנדאן, 3 (ספ. טעל.)

נאכ'ן פערעפענטליכען פון רוזוועלטס דעקלאראציע האבען אלע אונטערקאמיסיעס אויף דער ווירטשאפטליכער קאנפערענץ איבערגעריסען די ארבייט ביז דאנערשטאג.

צובּונטעוועטער כינעזישער פלאט

פערלאנגט די דימיסיע פון אדמיראל טשען

שאנכאי, 3 (ספ. טעל.)

די קאפיטאנען פון 5 כינעזישע קריגס-שיפען האבען זיך צובונטעוועט געגען דער רעגירונג, פאדערענדיג, אז אדמיראל טשענג זאל דימיסיאנירען.

די צובונטעוועטע שיפען זענען אפגעשווימען אין אנ'אונבעקאנטער ריכטונג.

אדמיראל טשען האט אויסגעדריקט זיין גרייטקייט צו דימיסיאנירען בתנאי, אז די צובונטעוועטע שיפען זאלען זיך נישט אפגעבען אין דינסט פון דער מאנדזשורישער מלוכה.

די נאנקינער רעגירונג האט איבערגעגעבען א ספעציעלע קאמיסיע אויסצופארשען דעם גאנצען ענין.

—=]:0:[=—

קאנוועגנץ צווישען 6 מלוכות

לאנדאן, 3 (ספ. טעל.)

די אונטערהאנדלונגען וואס ווערען געפיהרט זייט 10 טעג וועגען שליסען א רעגיאנאלע פערשטענדיגונג בנוגע דעם וואס אין ווער ס'ווערט אנגערופען אגרעיפער, האט זיך געענדיגט מיט אונטערשרייבען א קאנווענץ דורך פאלגענדע 6 מלוכות: אפגאניסטאן, לאטווע, פערסיען, פוילען, רומעניען, טערקיי און רוסלאנד.

געז. „אינטערנאט פאר יודישע קינדער און פערמע אין העלענובעק"

(גמינע ראדאגאשטש) ביורא: לאדז, קילינסקי-גאס 105.

מיטוואך, דעם 12-טען יולי 1933, 6 א זייגער אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, שרודמיעסקא 29

די יערליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

פאר די מיטגלידער פון אונזער געזעלשאפט מיט פאלגענדען סדר-היום: 1) ערעפנונג פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג, 2) וואהלען פון א פרעזידיום, 3) בעפולמעכטיגונג פאר דער פערוואלטונג אויסצופיהרען די קאנווערסיע פון דער הלואה פון באנק פאר מלוכה-ווירטשאפט אויף דער סומע פון 75.000 זל. מיט פראצענטער און קויציע און צו פערזיכערן די דאזיגע הלואה אויף דער היפאטעק פון די אונבעוועגליכע גיטער פון דער געזעלשאפט אין פאביאנקא נומער 6, לאדזשער קרייז, (rep. hip. Nr. 118d), 4) דין וחשבון פון דער טעטיגקייט פאר דער צייט פון 1. אפריל 1931 ביז דעם 31. מערץ 1933, 5) בעריכט פון דער רעוויזיאנס קאמיסיע, 6) בעשטעטיגונג פון בודזשעט פאר דער צייט פון 1. אפריל 1933 ביז'ן 31. מערץ 1934, 7) בעפולמעכטיגונג אויף צו קויפען נייע פלעצער און בוי-אונטערנעהמונגען, 8) וואהלען פון א נייער פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע, 9) פרייע פארשלאגען.

אין פאל, ווען ס'וועט נישט ערשיינען צו דער צייט די נויטיגע צאהל מיטגלידער, וואס איז פארגעזעהן דורך דעם סטאטוט פון דער געזעלשאפט — וועט די אלגעמיינע פערזאמלונג פארקומען צום צווייטען טערמין אין דעמזעלבען לאקאל, אינ'ם זעלבען טאג, 8 א זייגער אווענד און וועט זיין גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגלידער.

3321 — די פערוואלטונג.

צענטראלער קליינהענדלער-פעראיין

15 פאמארסקא 15

היינט, דינסטאג, פינקטליך 8 אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל, פאמארסקא 15 א אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג. געווידמעט דער פראגע וועגען:

די נייע סטראגאנען

מילך-האנדעל און די לעצטע פעראָרדנונג און אנדערע וויכטיגע פראגען. ארויסטרעטען וועלען די ה"ה:

אדוו. ווייצמאן, ראטמאן כארי.

קימט מאסענווייז! — די פערוואלטונג.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 8—11 פריה, פון 1—2 מיטאג און פון 5—9 אוונט. זונטאג פון 10—1 מיטאג

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

Dr. L. Czarnożył

ארדינירט אין זומער-סעזאן — אין — CIECHOCINEK willa Kościuszko.

Doktór ŁAGUNOWSKI powrócił

Piotrkowska 70 i róg Traugutta Tel. 181-83.

choroby skórne weneryczne imoczopłciowe Gabinet Roentgenoleczniczy.

Przyjmuje od 8^{30} do 10 1 — 2^{30}, od 6 do 8^{30} w w niedzielę i święta od10—1. Oddzielna poczekalnia dla pań.

קומט און איבערציינגט אייך אין ערשטקלאסיגען קאפע

„Atlantic"

פיעטריקאווער 48, טעל. 162-11

וועלכע גיט ארויס טעגליך געשמאקע

יארסקע מיטאגען

מיט א גרויסען אויסוואהל פון פערשיד. שפייזען מיט'ן גאנצען ענטשפרעכענדען קאמפארט

צום פרייז פון 2 זל.—2.25 זל.

פריהשטיק 1.30 „

אווענדברויט 1.30 „

סאלירע, שנעלע און רעעלע בעהאנדלונג! מיט אכטונג די פערוואלטונג.

פאר גאלד, ביזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעס צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

שייטלען

צו בעקומען

קערש,

סכווערצווא 15

וויכטיג פאר זאקען און טריקאטאזש-פאבריקאנטען און אנדערע!

איך מאך בעקאנט, דאס נאך דער ליקווידאציע פון דער פירמע **טארנער און פינקעל**, איז דער לאגער איבערגעטראגען געווארן אויף נאוואמיעסקא 8 אין הויף.

דער לאגער איז פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע גארנע זאווי: געפארבטע, מערצעזירט, געבלייכט ווי אויך אין אלע נומערן. מולינע אין רוי מערצעזירט.

איך בעזיץ א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע גלאנץ-גארנע אין פערשידענע נומערן ווי אויך קאליר'ן, אויך געטריבען.

מיט אכטונג **J. TORNER**

Łódź, Nowomiejska 8, tel. 238-87.

איך דריק אויס מיין טיפסטען מיטגעפיהל דעם ה'

משה מאיר גערטלער

צוליב'ן טויט פון זיין ליבע

טאכטער

נטע טשארנעבּראדע

ציימונגס-פערשפרייטער.

יודענפרעסערישע העצע אין דייטשלאנד

באיקאט אויף יודישע געוועלבער. — בעאמטען-פעראָרדנונגען. — רוסישע כוליגאנעס היטלער'ס שותפים

עסען, 3 (ספ. טעל.)

דער באיקאָט אויף יודישע געוועלבער ווערט קאָנסעקוועגט אַדורכגעפיהרט. אין עטליכע פאַלען, ווען די סוחרים האָבען געוואָלט בעזייטיגען די פּלאַקאַטען, וועלכע האָבען גערופען צו באָיקאָט, זענען זיי שטאַרק צושלאָגען געוואָרען. די שטורם-אָפטיילונגען לאָזען נישט אריינגעהען אין יודישע געוועלבער.

בערלין, 3 (ספּ. טעל.)

די רייכס-רעגירונג האָט ארויסגעגעבען א בעאַמטען-פעראָרדנונג, לויט וועלכער ס'קען נישט אָנגענומען ווערען אַלס בעאַמטער קיין יוד, אָדער אַזעלכער, וועלכער האָט חתונה געהאַט מיט א יוד.

בערלין, 3 (ספ. טעל.)

דאָ איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון די רוסישע עמיגראַנטישע נאַציאָנאַל.סאָציאַליסטען. דער פיהרער סוויעטלאַזאַראָוו האָט פּראָטעסטירט געגען פּערראט פון די מלוכות, וועלכע האָבען אַרויסגעגעבען רוסלאַנד אלס קרבן פון אינטערנאַציאָנאַלען יודענטום..

די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים

וועט צונויפגערופען ווערען סוף יולי

וואַרשאַ, 3. (טעלעפאָניש.)

די פּויערים-ריכטונג האָט שוין צונויפגעזאַמעלט די אונטערשריפטען אויף דער פּעטיציע צום מלוכה-פּרעזידענט וועגען צונויפרופען אַן אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים. גלייכצייטיג האָט זיך דער פּרעזעס פון פּויערים-קלוב דעפּ. רוג געווענדעט צו די פּרעזעסען פון אַנדערע אָפּאָזיציאָנעלע קלובען וועגען זאַמלען אונטערשריפטען. די דאָזיגע פּראָצעדור וועט פערטיג זיין אין דער ערשטער העלפט פון יולי אַזוי אַז די אויסערגעוועהנליכע סעסיע וואָלט צונויפגערופען געוואָרען אויף סוף יולי.

וואַרשאַ, 3. (טעלעפאָניש.)

די היינטיגע „דעמאָקראַטישע פּאָליטישע קאָרעספּאָנדענץ" דערבען קאָנפיסקירט געוואָרען פאַר אַן אינטערוויו מיט דעם בעבעדעפוטאַט סאַפּיעהאַ וועגען דער לאַגע אויפ'ן דאָרף.

דאנציגער פארשטעהער אין ווארשא

וועגען אנגליפען נארמאַלע בעציהונגען צווישען דאַנציג און פּוילען

וואַרשאַ, 3 (טעלעפאָניש)

היינט זענען געקומען קיין וואַרשאַ דער פּרעזידענט פון דאַנציגער סענאט ראַושינג און דער וויצע-פּרעזידענט גרייזער. אויפ'ן באַהנהויף האָבען זיי אָפּגעוואַרט הויכע מליכה-בעאַמטע. דער וואָקזאַל איז געווען דעקאָרירט מיט פּוילישע און דאַנציגער פעהנער. די געסט זענען געקומען, כדי פאַרצוזעגען דער פּוילישער רעגירונג אַנצוהויבען דירעקטע אונטערהאַנדלונגען מיט פּוילען וועגען רעגולירען א רייהע שטרייט-פראַגען, פון וועלכע פיל געפינען זיך שוין ביים קאָמיסאַר פון דער פעלקער-ליגע ראַסטינג.

די מאַכערייען פון דאַנציגער סענאַט האָבען נישט דערלאָזט ביז איצט אַנצוקניפּען נאָרמאַלע בעציהונגען מיט פּוילען. נישט ערלעדיגטע פראַגען זענען פערהאַן 40, הן פּאָליטישע, ווירטשאַפטליכע און פאַרט-פראַגען.

די דאַנציגער געסט זענען היינט אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן מלוכה פּרעזידענט און דאַן דורכ'ן אויסערן מיניסטער בעק. די קאָנפערענץ צווישען די געסט און מיג. בעק האָט געדויערט אַ שעה צייט. ס'זענען פאָרגעקומען פערשידענע אויפנאַהמען און אין אָוונד זענען זיי צוריקגעפאָהרען קיין דאַנציג.

וואַרשאַ, 3 (טעלעפאָניש)

דער פּרעזידענט פון דאַנציגער סענאַט ראַוּשינג האָט אויפגענומען די פּרעסע-פאָרשטעהער און געזאָגט, אז די אונטערהאַנדלונגען צווישען פּוילען און דאַנציג וועלען האָבען אַ ווינטשיגען פערלויף. דאַן האָט ער געשילדערט די סיבות, צוליב וועלכע אין דייטשלאַנד און אין דאַנציג זענען געקומען צו דער מאַכט די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען. דער איצטיגער סענאַט וועט שטרעבען, אַז די בעציהונגען מיט פּוילען זאָלען זיין פריינדליכע.

די ווארשאווער קהלה איז אויפגעריכט געווארען...

וואַרשאַ, 3 (טעלעפאָניש)

די בעאמטע פון דער יודישער קהלה אין וואַרשאַ האָבען זעהר נישט-רעגולער בעקומען אויסגעצאָהלט, היינט האָבען זיי פּלוצלונג בעקומען דעם גאַנצען פערלעגענעם חוב. די סיבה דערפון איז וואָס די קהלה האָט היינט בעקומען פאַר אַ קרקע פון דער בעקאַנטער פאַמיליע ראָטבאַנד 65 טויזענד זלאָטעס מזומן.

געשלעג אויף א ציוניסטישען מיטינג

4 פערזאָן פערוואונדעט

וואַרשאַ, 3 (טעלעפאָניש)

נעכטען איז אין קינאָ „ספּלענדיד" פאָרגעקומען א מיטינג פון די רעוויזיאָניסטען. אויפ'ן מיטינג איז געקומען צו אַן אָוואַנטורע און דאַן צו א גרויס געשלעג צוליב וועלכען 4 פערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען. צוליב דעם האָט די פּאָליצי דעם מיטינג אויפגעלעזט.

דרום-אפריקאנישער יוד

שרייבט אפ פאר'ן קרן-קימת זיין גאנץ פערמעגען

יאָהאַנעסבורג. (יט"א). דאָ איז געשטאָרבען דער וואָגען די צוואָה פון נישט-לאַנג פערשטאָרבענעם יודישען סוחר יעקב סעגאַל, אין זיין לעצטען ווילען האָט דער פערשטאָרבענער פערשריבען פאַר'ן קרן-קימת לישראל טויזענד פונט.

יעקב סעגאַל איז געווען אַ בעשיידענער און וועניג בעמיטעלטער מענש. און זיין לעגאַט פאַר'ן קק"ל מאַכט אויס כמעט זיין גאַנץ פערמעגען.

דייטשע קאמוניסטען בעקומען א מעהרהייט

ביי שטאטראט-וואהלען אין עטליכע שטעט

סאַאַרבריקען, 3 (ספ. טעל.)

אין אַרבייטער - צענטער וואַרנדע, נישט ווייט פון לאָטרינגען זענען אין עטליכע שטעט פאָרגעקומען וואַהלען צום שטאָט-ראַט, אין פערגלייך מיט די וואַהלען אין יאָהר 1932 זענען איצט געשטיגען די שטימען פון די נאַציאָנאַל סאָציאַליסטען. זיי האָבען בעקומען צו עטליכע מאַנדאַטען, ביי דער פריהערדיגע וואַהלען האָבען זיי נישט בעקומען קיין איין מאַנדאַט, די מעהרהייט איז אָבער שטענדיג געבליבען ביי די קאָמוניסטען.

רעכטע טשעכישע פרעסע

געגען אנערקענען רוסלאנד

פּראַג, 3 (ספּ. טעל.)

די לאַנדאַנער ידיעות וועגען די אונטערהאַנדלונגען צווישען די סאָוויעטען און דער קליינער קאָאַליציע וועגען דעם נישט אָנגרייפס-אָפּמאַך און וועגען אָנערקענען די סאָוויעטען דורך דער קליינער אַנטאַנט, זענען דורך דער טשעכישער פּרעסע אויפגענומען געוואָרען מיט פאַרבעהאַלט.

די רעכטע צייטונגען טרעטען ארויס געגען אָנערקענען די סאָוויעטען, ווייל דאָס וואָלט געהייסען אַ פערראַט געגען דעם קומענדיגען נאַציאָנאַלען און דעמאָקראַטישען רוסלאַנד

ענגלאנד מוז גיין צוזאמען מיט אמעריקא

אין דער פראגע וועגען סטאביליזירען די וואלוטע

לאָנדאָן, 3 (ספּ. טעל.)

אין די קרייזען פון דער ענגלישער דעלעגאַציע ערקלעהרט מען, אַז ענגלאַנד קען זיך נישט פעראייניגען צו דער רעזאָלוציע פון די מלוכות וואָס האָבען אַ גאָלד פאַלוטע. און וואָס איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען דורך דעם פּרעזידענט רוזוועלט.

ענגלאַנד קען נישט אײַנגאַנצען איבעררייסען מיט אַמעריקאַ. ענגלאַנד מוז אויך נעהמען אין בעטראַכט איהרע בעציהונגען מיט די דאָמיניומס און בעזונדערס מיט קאַנאַדאַ, וועלכע איז פערבונדען מיט'ן דאָלאַר.

אין אַזאַ לאַגע וועט ענגלאַנד פאָרשטעלען אַן אייגענע דעקלאַראַציע וועגען דער וואַלוטעפּאָליטיק פון לאַנד וועט לייגען אַכט אויף 2 מאָמענטען:

1) אַז ס'איז נישט געוואונשען, אַז די מלוכות זאָלען אָנהויבען אַ וואַלוטע-קאָנקורענץ קאַמף כדי צו דערגרייכען מאָמענטאַלע נוצען אין אינטערנאַציאָנאַלען האַנדעל 2) אַז ס'איז נויטיג ווי ווייט ס'איז מעגליך אָפּצושטעלען די וואַלוטעפלוקטואַציע.

פּאַריז, 3 (ספּ. טעל.)

וועגען רוזוועלטס אָפּזאָג צו סטאַביליזירען די וואַלוטע, שרייבט דער „עקאָ דע פּאַרי", אַז די ווייטערדיגע אינפלאַציע-פּאָליטיק אין אַמעריקאַ קען ווערען געפעהרליך. זי קען אַרויסרופען נאָך אַ גרעסערען קריזיס ווי דער איצטיגער. די צייטונג האַלט, אַז רוזוועלט'ס אָפּזאָג איז אַ גענוגענדער בעווייז, אַז די לאַנדאָנער ווירטשאַפטליכע קאָנפערענץ האָט מעהר נישט קיין זין, ענגלאַנדס קאָקעטירען אין דער פראַגע מיט אַמעריקאַ קען ברענגען דערצו, אַז דער פונט שטערלינג וועט טיילען דעם גורל פון דאָלאַר.

וויכטיג פאַר דער אָרימער לאָדזער בעפעלקערונג
דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז ס'איז ערעפענט געוואָרען דאָס
אמבולאטאריום
ביים פעראיין „מלבוש ערומים"
שענקעוויטשא 3/5,
וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן אָרט. שיקט אויך אַרויס דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
מיט וויזיטען אַהיים
נעהמט אויך אָן געבורטען און אַלע אָרט אַנאַליזען. מיניםאַלע אָבצאָהלונגען. די פערוואַלטונג.

[ל]עכער אויף דער מאַשין
ווערען אָנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נאַרדמאַן, שרודמיעסקאַ 8

אויגען - קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פּיאָטריקאָווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אָן שטענדיגע אויגען-קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אָוונד.

ווער עס וויל פאָהרען קיין
ארץ-ישראל
ביליג עקספּעדירען באַגאַזש אָדער סחורות, בכלל זיך אינפאָרמירען, קאָן קומען אין „תוצרת ארץ-ישראל", שוודמיעסקאַ 3 טעגליך פון 10–1 און 4–7.
8-ווג געכטע עקסקורסיעס אויראָפּיעץ-שערפּיעז

מאַשין-מצות
געבאַקען יעדען טאָג פרישע און דינע.
מצה-מעהל ווי אויך סוכאַרקעס
לויט האַרלעבענדער סיסטעם, ווי אויך
פריהשטיקען,
יאַרסקע מיטאָגען
און אָווענדברויטען
עמפּפעהלט די בעקאַנטע צוקערניע
N. Weinberg
פּיעטריקאָווער 38
טעל. 143-82
פערקלענערטע פּרייזען

בוי-טעכניקער
זעמטליכע בוי-און קאָנצעסיע-פּלענער
פערטיגט אויס פּינקטליך, שנעל און סאָליד
דערפאַרענ גיעהריגער בוי-טעכניקער
י. פּריבע, זאַוואַדזקאַ 17
בעמ.: פון היינט אָן האָב איך נישט קיין שותף און אַרבייט אַליין.
3457

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פון לונגען- האַרץ- און סקלעראָז-קראַנקהייטען
ציגעל-גאַס 11, טעל. 126-02
נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אָוו.

קלעפּסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
נעהמט אָן די דרוקעריי פון
„נייעם פאָלקסבלאַט"
די קלעפּסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
אין פינאַנדערגעקלעבט איבער שטאָט.

א וויכטיגע ליקווידאציע אין לאדז!!!
אַזוי ווי חיים מענדראָווסקי, אַגראַ-אַוועא 8 האָט ליקווידירט זיין געשעפט פון יודישע לאַנגע מלבושים און איז געפאָהרען קיין ארץ-ישראל, צוליב דעם האָב איך
ח. שניצער
נאַוואָמייסקאַ 3
אין הויף גיוועלב 39
איבערגעקויפט זיין געשעפט פון יודישע לאַנגע מלבושים. וואו מען בעקומט זיידענע יובעצעס, שיראף רעק, אַלפּאַגענע, ציגענע, האַלב-וואָלענע כאַלאַלעד. זומער- און ווינטער-פּאַלטאָנס, געהאַקטע אַנציגער פאַר דערוואַקסענע און פאַר קינדער פון די בעסטע שטאָפען אויך בעקומט איהר אַן אויסשטייער פון 7 מלבושים פאַר 90 זל.
בעמערקונג: דער געוועזענער צושניידער און ווערקשטעטער-פיהרער פון חיים מענדראָווסקי אַרבייט אין מיין געשעפט. בעשטעלונגען ווערען אויסגעפערטיגט אין משך פון 24 שעה. — געדענקט דעם אַדרעס!
ח. שניצער,
נאַוואָמיסקאַ 3 אין הויף גיוועלב 39.

די נייעסטע מאָדעלען
פון זומער-שיך
און פלעציאַנקעס
איז אַ רייכער אויסוואַהל עמפּפעהלט
A. Ogórek
11 ZAWADZKA 11.

העפטיגע אַנטי-דייטשע דיסקוסיע
אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטס-קאָנפערענץ
איבער דער לאַגע פון די יודישע פליטים

זשענעווע, (יט"א). פאַר'ן אָנגעהמען דורך דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטס-קאָנפערענץ די בעקאַנטע רעזאָלוציע לטובת די יודישע פליטים פון דייטשלאַנד איז אויפ'ן פלענום פאָרגעקומען אַני אינטערעסאַנטע דיסקוסיע אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט דעלעגאַטען פון אַ גאַנצער ריהה לענדער און וועלכע האָבען אין זייער מעהרהייט שאַרף געטאַדעלט די יודען-פּאָליטיק פון דער דייטשער רעגירונג.

סאַנאָטאָר זשיסטען גאָדאַר (פראַנצויזישער רעגירונגס-דעלעגאַט) רעפערירט די אַרבייטער-אָרגאַניזאַציע-רעזאָלוציע און אונטערשטיצט זי אין נאָמען פון דער רעזאָלוציאָנס-קאָמיסיע.

דער ערשטער אין דער דיסקוסיע גענומט דאָס וואָרט דער

אַרבייטער-דעלעגאַט פון האָלאַנד

קופּערס, וואָס האַלט אַ גייסטרייכע און שטאַרקע רעדע אין וועלכער ער ערקלערט צווי. אַגד.:

אידער איך טרעט אַריבער צום עצם ענין פון העלפען געפינען אַרבייט די טויזענדער דייטשע בירגער פון יודישען גלויבען אָדער יודישער אָפּשטאַמונג, וועל איך קודם-כל פעסטשטעלען, אַז בישט איך, נישט די ה"ה זשואָ, מערטענס און שירך (די פּיער פאַרשלאַג-געבער פון דער רעזאָלוציע), זענען נישט פון יודישען גלויבען און האָבען אויך נישט געהאַט קיין יודישען זיידען אָדער יודישער באָבע. מיר זענען הונדערט-פּראָצענטיגע אַריער, וואָס עס הייסט אָבער גליקליכערווייז נישט, אַז מיר זאָלען זיין פריי פון מענשליכע סענטימענטען.

מען זאָגט אונז, אַז פון רעכטליכען שטאַנדפונקט טאָר מען זיך נישט אַריינמישען אין די אינערליכע אַנגעלעגענהייטען פון דייטשלאַנד, איך קען מיר אָבער נישט שטעלען אויף דעם דאָזיגען פאָרמעל-רעכטליכען שטאַנדפונקט. איך האַלט, אַז מיר טאָרען נישט זיין בלויז פּאַסיווע צושויער, ווען מיר זעהען ווי אַ פאָטער, בעהערשט פון אַ משוגעת-אויסברוך, פון קרימינעלער ליידענשאַפט, קאַטעוועט און דערהרגעט זיינע קינדער אָדער — אויב איהר ווילט — שטיפקינדער.

די לענדער, אין וועלכע די פליטים פון דייטשלאַנד, זוכען פאַר זיך אַ מקום-מקלט, וואָלטען דאָך אייגענטליך געקאָנט פאָלגען די עצה-טובה, וואָס ד"ר געבעלס האָט געגעבען אין זיין בוך „דער נאַצי-סאָצי", פון 1932. זיין עצה איז קורץ און זיס. ער זאָגט: „באַסטירליך איז דער יוד אַ מענשליך וועזען, אָבער די פלוי איז אויך אַ בעל-חי, הגם נישט קיין אַנגענעהמער. מיר ווילען אָבער נישט קומען אין קיין קאָנפליקט מיט אונזער פליכט אָדער געוויסען, אויב מיר וועלען זי פרובען הרגענען אָדער מאַכען אונשעדליך, אַזוי איז עס אויך מיט'ן יוד".

אויב מיר אין האָלאַנד, אָדער די אָרגאַנען אין פראַנקרייך, בעלגיע, שווייץ און אַנדערע לענדער, וואו די דייטשע יודען זענען אַנטלאָפען, וואָלטען געפאָלגט די דאָזיגע עצה, איז עס נישט זעהר וואַרשיינליך אַז די דאָזיגע מאַכט-האָבער אין דייטשלאַנד זאָלען אונז מאַכען אַ פאָרוואורף, אַדרבה, זיי וועלען משמעות זיין העכסט צופרידען. איך בין אָבער גליקליך צו זאָגען, אַז אין מיין לאַנד האָט זיך נאָך, גאָט צו דאַנקען, נישט דורכגעזעצט די נאָבעלקייט פון דעם מיניסטער פון „דריטען רייך", וואָס זיין נאָמען האָב איך שוין דערמאָנט. איך בין שטאָלץ פעסטצושטעלען אַז האָלאַנד האָט תמיד געעפענט איהרע טויערען פאַר געטריבענע און געפּלאָגטע, צום סוף פון 16-טען יאָהרהונדערט האָבען מיר אין אונזער לאַנד אויפגענומען די יודען פון שפּאַניען און פּאָרטוגאַל, שפּעטער זענען געקומען די הוגענאָטען. יאָ, צום סוף פון דער וועלט-מלחמה האָט מיין לאַנד גאַסטפריינדליך אויפגענומען דעם דייטשען עקס-קייזער וועלכער לעבט נאָך צווישען אונז אין רואיגקייט און שלום.

איצט שטעהען מיר ווידער ביים מיטעל-אַלטערליכען, מיינע דאַמען און הערען, מיר האָבען היינט דאָס יאָהר 1933 און אין האָלאַנד און אַנדערע לענדער נעהמען מיר אויף טויזענדער יודען פון דייטשלאַנד. די דאָזיגע יודען האָבען נעמליך דאָס געמיינזאַם מיט זייערע מיטבירגער, וועלכע האָבען דאָס גליק נישט צו האָבען קיין יודישע באָבע — אַ שוידערליך פערברעכען היינט-צוטאָג אין דייטשלאַנד, — וואָס זוכען שוץ אין אַ לאַנד אין וועלכען עס בעשטעהען נאָך די אַלטמאָדישע קולטור-בעגריפען, וועניגסטענס אַלטמאָדיש לויט דער דייטשער אויפפאַסונג.

עס טוט מיר לייד, אָבער איך מוז באמת ענטטוישען דעם מיניסטער געבעלס און זיינע פריינד, ער מעג זיין זיכער, אַז מיר אין האָלאַנד וועלען נישט אויסקוילען די יודען אַזוי ווי די פליי, מיר האָבען אויך נישט קיין גרויסע האָפנונגען, אַז האָלאַנד, פראַנקרייך און די איבעריגע לענדער זאָלען האַנדלען אַזוי גרויזאַם און צוריקשיקען זיי צו די גרענעצען און איבערלאָזען זיי אויף דעם אייהעלען חסד פון זייערע אויסערסט-אַרישע מיטבירגער.

די גרויסע שוועריגקייט בעשטעהט אָבער ווי אַזוי צו געפינען אַרבייט פאַר די דאָזיגע טויזענדער אין אונזערע לענדער, וואו די אַרבייטסלאָזיגקייט איז גרויס, פאַר דער דאָזיגער גרויסער שוועריגקייט מוז מען געפינען אַ לעזונג, און דערפאַר האָבען מיר איך און מיינע פריינד, פאָרגעשלאָגען די דאָזיגע רעזאָלוציע, בעזונדערס היות, דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטס-אַמט האָט זיך שוין געהאַט פאַרנומען ווייבערצייט מיט ענליכע פּראָבלעמען. איך וועל בלויז דערמאָהנען די רוסישע און אַרמענישע פליטים, וואָס עס איז דעמאָלט געטון געוואָרען פאַר יענע, דאַרף מען אויך איצט טון פאַר די יודישע פליטים, זיי געפינען זיך פונקט אין דעמזעלבען מצב וואָס די רוסען און אַרמענער. די לייטונג פון אַרבייטס-אַמט זאָל זיך שטעלען אין פערבינדונג מיט אַזעלכע קערפּערשאַפטען ווי דער פעלקער-בונד-סעקרעטאַריאַט, נאַנסען-אַמט, א. אַ.ז. כדי צו געפינען וואָס שנעלער אַ לעזונג, וועניגסטענס אַ טיילווייזע, פון דעם דאָזיגען פּראָבלעם. — דאָס וועט נישט זיין קיין לייכטע אויפגאַבע, מע זמוז אָבער האַנדלען שנעל און קודם כל זיך שטעלען אין פערבינדונג און קאָאָרדינירען די אַרבייט מיט די צאָהלרייכע קאָמיטעטען, וואָס זענען געשאַפען געוואָרען אין פערשידענע לענדער.

עס שיינט, אַז געלד קומט פון אַלע זייטען צו העלפען די פליטים, אָבער פינאַנציעלע הילף איז ווייניג. מען מוז פאַר די מענשען געפינען אַרבייט, אָבער — הגם עס קען אויסזעהען צו זיין עגאָאיסטיש — מיר, אַלס די פאַרשטעהער פון די אַרבייטער, זענען געצוואונגען צו ערקלערען, אַז ביים געפינען אַרבייט פאַר די פליטים, מוזען זעהר זאָרגפעלטיג בעטראַכט ווערען די אינטערעסען פון אונזערע אייגענע אַרבייטער, בעהמענדיג אין אַכט דעם איצטיגען מצב אויפ'ן אַרבייטער-מאַרק.

דאָס פּראָבלעם איז אָבער נישט אַזוי וואָס איז נוגע בלויז די אַרבייטער-קלאַסע. עס געהט אַרויס ווייט איבער די גרענעצען פון קלאַס און אין דעם ענגען זין פון וואָרט. צווישען די יודישע פליטים געפינען זיך טויזענדער מענשען פון פרייע בערופען, אינטעלעקטועלען און אַפילו אַרבייטס-געבער.

מיר מוזען ברענגען ווייניגסטענס אַ שטראַהל פון האָפנונג די טויזענדער מענשליכע וועזענס, אַלטערע אייגענע ברידער און שוועסטער, וואָס זייער איינציג פערברעכען איז דאָס, וואָס זיי זענען יודען. אין דעם פּרט קענען די אַלע שוועריגקייטען דערגרייכט ווערען די קלאַסען-צוזאַמענאַרבייט, פאַר וועלכע פיל פון אייך פלעגען זיך אַזוי אָפט איינשטעלען.

דער צווייטער אין דער דיסקוסיע בעהמט דאָס וואָרט דער

אַרבייטער-דעלעגאַט פון לוקסעמבורג

קריער, וועלכער זאָגט זיך אַרויס פאַר דער רעזאָלוציע און שלאָגט פאָר זיך ווענדען צום פעלקער-בונד וועגען הילף פאַר די פליטים.

אַ לענגערע רעדע האַלט דאַן מר. סימפּסאָן, אַרבייטער-דעלעגאַט פון קאַנאַדע. דער רעדנער זאָגט צוו. אַגד. אַז אַלס דעלעגאַט פון אַ לאַנד וואָס ליגט ווייט פון דעם געביט אויף וועלכען עס שפּילען זיך אָפּ די דייטשע געשעהענישען, האָט ער זיך געמוזט פערשטענדיגען מיט דעלעגאַטען פון נעהנטער-סיטואירטע לענדער, און פון די בעריכטען, וואָס ער האָט בעקומען איז ער געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז די פאָרגעלייגטע רעזאָלוציע איז פולשטענדיג בערעכטיגט און פערדינט די איינשטימיגע אונטערשטיצונג פון דער קאָנפערענץ, דער רעדנער אַפּעלירט צו די פּרינציפּען פון פעלקער-פערברידערונג און אינטערנאַציאָנאַלער גערעכטיגקייט, מר. סימפּסאָן דערמאָנט אויך די טעטיגקייט פון אינטערנאַציאָנאַלען אַרבייטס-אַמט לטובת די פליטים פון רוסלאַנד און אַרמעניען און פערענדיגט זיין רעדע מיט פאָלגענדע ווערטער:

אין דער אָרגאַניזירטער אַרבייטער - בעוועגונג אויף דער וועלט האָבען מיר טויזענדער יודישע פריינד, פיל פון זיי קען איך פערזענליך, איך האָב מיט זיי צוזאַמענגעלעבט און צוזאַמענגעאַרבייט, איך וואָלט עס געמוזט אויסערסט בעדויערען אויב זיי וואָלטען צוליב ראַסען-פאָראורטיילען געמוזט ליידען, ווי זיי ליידען איצט צוליב די בעדינגונגען אין דייטשלאַנד, איך האַלט עס פאַר אַ שוידערליכען סימן פון נאַציאָנאַלער מינדערווערטיגקייט אויב מען פּראַקטיצירט אַזעלכע דיסקרימינאַציעס געגען אַ מינדערהייט ווי די יודען זענען, און איך האָף, אַז דורך דער גלענצע דער אַרבייט פון אונזער אָרגאַניזאַציע וועלען די ליידען פון די יודען פערלייכטערט ווערען.

דער אַרבייטער-דעלעגאַט פון פראַנקרייך

זשואָ, איינער פון די פאַרשלאַג-געבער פון דער רעזאָלוציע, ערקלערט אין זיין רעדע צוו. אַגד.:

נאָך דער רעדע פון ה' קופּערס האָב איך שוין אייגענטליך נישט נויטיג פיל צו רעדען אין דער פראַגע וואָס מיר בעהאַנדלען, בעזונדערס ווען מיר זענען געבונדען מיט די כללים פון געוועהנליכער און דיפּלאָמאַטישער העפליכקייט וועלכע לאָזט אונז נישט זאָגען דאָס, וואָס מיר האָבען יעצט צו דענקען וועגען געוויסע פּאָליטישע שריט און מעשים, די פראַגע האָט פאַר אונז אָהן ספק אַ גרויסע בעדייטונג. אין די ערשטע יאָהרען פון זיין עקזיסטענץ האָט דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטס-אַמט אָהן וועלכע עס איז פּאָליטישע פאָראורטיילען זיך פערנומען מיט די רוסישע פליטים. היינט מוז די אָרגאַניזאַציע האַנדלען אין דעם זעלבען גייסט פון אינטערנאַציאָנאַלער סאָלידאַריטעט.

מחמת דעם וועל איך נישט פערורטיילען די מענשען וואָס זענען פעראַנטוואָרטליך פאַר דער געשאַפענער לאַגע, איך וועל בלויז זאָגען, אַז עס איז נויטיג: אומצוקעהרען זיך ווייט צוריק אין דער געשיכטע, כדי צו געפינען אַ פּאַראַלעל צו דער איצטיגער לאַגע. איהר וואָלט זיך געמוזט אומקעהרען צו יענע צייטען ווען דער פערשטאַנד האָט געהאַט אַ קנאַפּע דעה און דער פאַנאַטיזם איז געווען אַליין-הערשענד. היינט האָבען מיר דאָס 20-טע יאָהרהונדערט. דער פערשטאַנד דאַרף דאָמינירען, און ווען מען האָרכט איהם נישט, איז עס דער חוב פון אַזאַ קערפּערשאַפט, ווי אונזערע, צו רופען די וועלט צו געוויסען, נישט אַריינלאָזענדיג זיך אין פראַגען פון נאַציאָנאַלער סובערעניטעט.

דורך איהר אַקציע זאָל די אינטערנאַציאָנאַלע אַרבייטס-קאָנפערענץ געבען אַן אָפּקלאַנג דער מיינונג וואָס איז פערשפּרייט איבער גאַר דער וועלט. אין איבערלעגונג איז פאַר אונז בעזונדערס וויכטיג, מיר קענען נישט איגנאָרירען דעם פאַקט אַז דער היינטיגער מצב אין דייטשלאַנד איז פערמורטיילט דורך דער גאַנצער עפענטליכער מיינונג, פון דער וועלט, און אַקצעפּטירענדיג דעם פאַרשלאַג, וועלכען איהר האָט פאַר זיך, האַנדעלט איהר אין הסכם מיט דער וועלט-מיינונג.

מען מעג זאָגען, אַז די פראַגע האָט אַ פּאָליטישע זייט, וועלכע אינטערעסירט נישט די אינטערנאַציאָנאַלע אַרבייטער-אָרגאַניזאַציעס. עס איז אויסערסט שווער צו מאַכען אַ מחיצה צווישען פּאָליטישע און עקאָנאָמישע פראַגען, אָבער אין דעם מאָמענט בעהאַנדלען מיר נישט בכלל די פּאָליטישע פראַגע און מ'וועט נישט געבעטען צו זאָגען וועגען דעם אייער אורטייל, מיר אונטערשטרייכען בלויז דעם עקאָנאָמישען אַספּעקט, די אויפגאַבע פון געפינען אַרבייט פאַר די פליטים, אויב מען וועט אונז פאָרוואַרפען אַז דאָס איז אַן ענין פאַר'ן פעלקער-בונד, וועלען מיר דערמאָהנען אַז אין דער פראַגע פון די רוסישע און אַנדערע פליטים האָט לכתחילה אויפגענומען אַן אַקציע דער פעלקער-בונד, וועלכער איז אָבער געווען געצוואונגען אָנצוקומען צו דער צוזאַמענאַרבייט פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען אַרבייטס-אַמט און דער דאָזיגער קערפּערשאַפט לסוף איבערגעגעבען די גאַנצע אַרבייט. בלויז דער אַרבייטס-אַמט קען געפינען אַרבייטס-מעגליכקייטען פאַר די פליטים, מחמת בלויז ער שטעהט אין קאָנטאַקט מיט אָרגאַניזאַציעס פון אַרבייטס-געבער און אַרבייטער און מיט רעגירונגען, אָנבעהמענדיג די דאָזיגע רעזאָלוציע וועט די אַרבייטס-קאָנפערענץ נישט בלויז מאַכען אַ זשעסט פון מענשליכקייט, נאָר אויך אויספיהרען אַן אַקט פון גערעכטיגקייט, וואָס וועט ערמעגליכען אונזער אָרגאַניזאַציע טון איהרע פליכטען אין דעם ברייטסטען צירקעל און מענשליכען זין.

דער רעגירונגס-דעלעגאַט פון פּאָרטוגאַל, פערעירא, גיט דאַן אָפּ אַן ערקלערונג אַז די רעזאָלוציע בעדייט אַ אינדירעקטע אַריינמישונג אין די אינערליכע אַנגעלעגענהייטען פון אַ לאַנד, און דערביבער וועט ער שטימען געגען איהר.

דער רעגירונגס-דעלעגאַט פון גרויס-בריטאַניען, מר. לעדאָשעט, ערקלערט, אַז ער וועט שטימען פאַר דער רעזאָלוציע, צוגעבענדיג אַז ער זעהט נישט איין אין איהר קיין שום אַריינמישונג אין די אינערליכע אַנגעלעגענהייטען פון דייטשלאַנד,

אין דער אָפּשטימונג איז די רעזאָלוציע לטובת די פליטים פון דייטשלאַנד אָנגענומען געוואָרען. ווי בעקאַנט, מיט 80 שטימען געגען צוויי.

דער שלום צווישען סאָוויעטען און ענגלאַנד
אין ליכט פון דער סאָוויעטישער פרעסע

מאָסקווע, 3 (ספּ. טעל.)

די גאַנצע סאָוויעטישע פּרעסע האַלט, אַז דאָס אָפּרופען דעם פערבאָט אַריינצופיהרען סאָוויעטישע סחורות דורך ענגלאַנד, איז אַן ערפאָלג פון דער סאָוויעטישער פּאָליטיק, ענגלאַנדס האָפנונג, אַז דער פערבאָט וועט שאַפען שוועריגקייטען פאַר רוסלאַנד, איז נישט מקוים געוואָרען, די סאָוויעטען האָבען זיך אָפּגענומען זייער שאָדען אויף אַנדערע מערק.

איצט, שרייבען די צייטונגען, וועלען קענען אַרויספאָהרען די ענגלישע אינזשינירען, ווייל ביים אויסמעסטען די שטראָף האָט זיך די סאָוויעטען נישט געהאַנדעלט וועגען נקמה, נאָר וועגען אונמעגליך מאַכען אַ פערברעכערישע טעטיגקייט.

200 יאַפּאַנישע זעלנער
געטראָפען פון אַ זון-שלאַג

טאָקיאָ, 3 (ספּ. טעל.)

בעת מיליטערישע מאַנעוורעס אין די פוזי-בערג זענען 200 זעלנער געטראָפען געוואָרען פון זונען-שלאַק. 7 זעלנער זענען געשטאָרבען, דער צושטאַנד פון די איבעריגע איז אַ געפעהרליכער, איינער פון די זעלנער, וועלענדיג זיך בעפרייען פון די ליידען, איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

מוסאָליני מאַכט נייע קאָמבינאַציעס
ער וויל רופען אַ נייע ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ

בערלין, 3 (ספּ. טעל.)

נאָך דעם מיספּאַלג פון דער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ וויל מוסאָליני עפּיס אַ נייע קאָמבינאַציע. אויסנוצענדיג דעם „פּאַקט פון 4", מוסאָליני וויל איינלאַדען די פאָרשטעהער פון דעם פּאַקט קיין רוים.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי — — — —	76.00
3 פּראָצענטיגע בוראָוולאַנע —	37.50
4 „ דאָלאַרובקאַ —	47.00
7 „ סטאַביליזאַציע (אמ.)	49.00
8 „ וואַרשאַווער לאַנד-בריף	40.30
8 „ לאָדזער „ „	37.25
ענגלישע פונט — — —	30.15
דאָלאַר - אָפיצ. 6.67, נישט אָפיצ. —	6.70
גאָלד-דאָלאַר — — —	9.20
גאָלד-רובל — — — —	4.88
דייטשער מאַרק — — —	2.08

בעפאַר איהר פאָהרט אויף ערהאָלונג!

קויפט איין | קויפט איין

נייעסטע פּערפומען
ערשטקלאַסיגע פּודערן, טואַלעט-זייפען זאָווי
אַלערלעי מאָדערנסטע קאָסמעטיק
צו פאַבריקס-פרייזען

אין דער בעקאַנטער פּערפומעריע
י. דרוקער
5 זאַוואַדזקאַ 5
טעל. 175-92
רעיעלע און סאָלידע בעהאַנדלונג!
הורט און דעטייל

הורט! | דעטייל!

לאדז, 4 יולי 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 4 יולי 1933

דער קאמף געגען היטלעריזם אין עסטרייך

איז קאן שטייט עסטרייך'ס זעלבסטשטענדיגקייט

דער ענערגישער קאמף, וועלכען די עסטרייכישע רעגירונג פיהרט געגען דער נאציאנאל-סאציאליסטישער בעוועגונג, וואס האט אזעלכע מעכטיגע שיצער אין היטלעריסטישען דייטשלאנד, ציהט צו זיך צו די אלגעמיינע אויפמערקזאמקייט פון אייראפע. דער ראסיזם איז אין עסטרייך נישט קיין נייע ערשיינונג, ער האט זיך דארט ענטוויקעלט גלייכצייטיג ווי אין דייטשלאנד, הגם נישט אין אזא שנעלען טעמפא. אבער ביז צו א געוויסער צייט האט די עסטרייכער רעגירונג נישט איינגעזעהן אין דער בעוועגונג קיין גרויסע געפאהר פאר דער מלוכה. נאך מעהר, צווישען די רעגירענדע קרייזען האבען זיך געפונען אזעלכע עלעמענטען, וועלכע האבען זיך בעצויגען צום היטלעריזם מיט א געוויסען מיטגעפיהל. איינינע סעקציעס פון היימוועהר, דער הויפט שטיצע פון איצטיגען רעזשים אין עסטרייך, האבען זיך, ווי בעקאנט, פעראייניגט מיט די נאצי, און בלויז ווען עס האט זיך געענדערט דער רעזשים אין דייטשלאנד, האבען זיך די ווינער פאליטיקער אנגעהויבען אפגעבען א רעכנונג וועגען דער סכנה פון נאציאנאל-סאציאליזם נישט בלויז פאר דער אינערליכער לאגע אין לאנד, נאר אויך פאר דער זעלבסטשטענדיגער עקזיסטענץ פון עסטרייך אלס מלוכה גופא. דער בעקאנטער אינצידענט מיט'ן ביירישען מיניסטער פראנק, וועלכער האט אפען געזאגט, אז דייטשלאנד וועט זיך מוזען מיליטעריש אריינמישען, כדי צו שיצען די נאציאנאל-סאציאליסטישע בעוועגונג אין עסטרייך, האט אפגעשפילט א בעזונדערע ראלע.

ביים שיין פון די געשעהענישען אין דייטשלאנד האבען פערלוירען די לוסט צו אנשלוס אויך יענע עסטרייכישע קרייזען, וועלכע זענען, ווי א שטייגער די סאציאל-דעמאקראטען, ביז נישט לאנג געוועזען הייסע אנהענגער פון פעראייניגען זיך מיט דייטשלאנד. דער גורל פון די בעזונדערע דייטשע לענדער שלאגט אפ אין עסטרייך דעם חשק צו אנשלוס, א חוץ נאטירליך ביי די נאציאנאל-סאציאליסטען, און דערווייל האט מען אנגעהויבען צו פערשטעהען אין וויען, אז דער אנשלוס קאן ווערען פערווירקליכט אין רעזולטאט פון דער אינערליכער פאליטיק, אויב די היטלעריסטישע בעוועגונג וועט זיך ענטוויקלען אונגעשטערט ביי דער אפענער און געהיימער אונטערשטיצונג פון דייטשלאנד. אזא לעזונג פון דער פראגע וואלט געווען זעהר בעקוועם פאר בערלין, ווייל פון זינט היטלער האט געהאלטען זיין פאציפיסטישע רעדע אין רייכסטאג, האלט מען זיך דארט ביי א דאפעלטער טאקטיק: פאציפיסטישע מעטאדען אויף דרויסען, ביי ריקזיכטסלאזער ברוטאליטעט אין לאנד גופא. פארמעל וואלט דאך בערלין נישט געווען שולדיג, אויב אין עסטרייך וואלט פארגעקומען א ראסיסטישע איבערקעהרעניש, אויב די מאכט וואלטען פערכאפט די נאציאנאל-סאציאליסטען און זיי וואלטען בעשלאסען, אז עסטרייך זאל זיך פעראייניגען מיט דייטשלאנד.

אין טאקע די פערספעקטיוו פון אזא איבערקעהרעניש האט בעוואויגען דעם קאבינעט פון קאנצלער דאלפוס אנצונעהמען די סאמע ענערגישסטע מיטלען אין קאמף געגען דער היטלעריסטישער בעוועגונג. אז אין וויען האט מען זיך אין דער ריכטיגער צייט גענומען צו שיצען געגען דער געפאהר האט בעשטעטיגט דער אפיציאז פון דער דייטשער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי אין אנ'ארטיקעל וועגען די געשעהענישען אין עסטרייך. אין דאזיגען ארטיקעל איז אנגעוויזען געווארען, אז דער פרינציפ פון נישט אריינמישען זיך אין אינערליכע ענינים פון אנדערע מלוכות, וועלכען עס אנערקענט כלומרשט דער דייטשער רעזשים, בעציהט זיך נישט אויף עסטרייך, אויף וויפיל עס האנדעלט זיך דארט וועגען דער היטלעריסטישער בעוועגונג. די עסטרייכישע היטלעראוועצעס ווערען בעטראכט בלויז אלס סעקציע פון דער דייטש-נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי.

ווען דאלפוס איז געווען אין לאנדאן, האט ער זיך בעקאנט איבערצייגען, אז דער קאמף, וועלכען ער פיהרט געגען די נאציאנאל-סאציאליסטען געפינט דעם ברייטסטען מיטגעפיהל אין די פעראנטווארטליכע אייראפעאישע פאליטישע קרייזען. א גרויסען איינדרוק האט צווישען אנדערען געמאכט דער ארעסט פון עסטרייכישען פרעסע אטאשע אין בערלין וואסערבערג, וועלכער איז ארעסטירט און דאן ארויסגעשיקט געווארען פון דייטשלאנד אין דער צייט, ווען דאלפוס איז גע- ווען אין ענגלאנד ווען דער קאנצלער איז צוריקגעקומען קיין וויען, האט ער מיט נאך א גרעסערער ענטשלאסענקייט אונטערגענומען דעם קאמף געגען די היטלעראוועצעס. די מיטלען פון דער רעגירונג האבען געגעבען רעזולטאטען. די ראסיסטען זענען געווארען אביסעל שטילער און לויט די אינסטרוקציעס פון זייערע פיהרער, וועלכע זענען ענטלאפען קיין מינכען, האבען זיי בעשלאסען אנצונעהמען א גאנץ אנדערע טאקטיק. אין וואס די טאקטיק וועט בעשטעהן — דאס איז נאך נישט בעקאנט.

וואס מעהר עס פערשארפט זיך דער קאמף געגען די נאציאנאל סאציאליסטען אין עסטרייך אלץ בולט'ער ווייזט זיך ארויס די מעגליכקייט צו שאפען אנ'איינהייטליכען פראנט געגען דער אינערליכער און אויסערליכער געפאהר פון ראסיזם. אינטערעסאנט אין דער הינזיכט, וואס די סאציאל-דעמאקראטען, וועלכע האבען נישט לאנג צוריק איינאיינעם מיט די היטלעראוועצעס געקאמפט געגען דער רעגירונג, זענען איצט גרייט ציזאמען מיט דער רעגירונג צו בעקעמפען די ראסיסטען. די פאזיציע פון דאלפוס'עס קאבינעט וואלט זיך בעדייטענד פערשטארקט, ווען עס וואלט ווירקליך געקומען צו אנ'איינהייטליכען פראנט. עס איז שווער נאטירליך צו רעדען וועגען א מעגליכקייט פון ארגאניזירטער מיטארבייט צווישען די קריסטליך-סאציאלע און דער היימוועהר פון איין זייט און די מארקסיסטען פון דער אנדערער זייט. אבער עסטרייך לעבט איצט איבער א מאמענט, ווען עס איז פולשטענדיג בערעכטיגט דער לאזונג: דאס פאטערלאנד איז אין געפאהר און אין אזעלכע מאמענטען איז מעגליך די צוזאמענארבייט פון עלעמענטען, וואס פיהרען אין נארמאלע צייטען צווישען זיך דעם שארפסטען קאמף.

אזוי שרייבט מען אין דייטשלאנד וועגן יודען

וואהנזיניגע פלוידער'יען פון א היטלעריסטישען פעדער-כוליגאן

דער „פרייסישער פרעסע-דינסט" פון דער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי פערשפרייט אנ'ארטיקעל פון נאצי-דעפוטאט ווילהעלם בערנער. דער ארטיקעל איז געווען אפגעדרוקט אין א דארטמונדער בלאט אונטער'ן נאמען „מאכט און אהנמאכט פון די דריי-הונדערט". אין דעם ערשטען טייל פון דעם ארטיקעל ציטירט דער הער בערנער אנטי-דייטשע מיינונגען פון דזשאן פערפאנט מארגאן, וועלכער ווערט בעצייכענט נישט בלויז אלס יוד, נאר אפילו אלס „נישט-געקרוינטער קעניג פון די יודען". בערנער שרייבט צוו. א.:

„די וועלט-געשיכטע בעקומט איצט ווידעראמאל איהר זין. יעדענפאלס דעם זין, אזוי ווי מיר דייטשען זעהען די וועלט-געשיכטע און נישט אזוי, ווי א ראטענאו האט די וועלט-געשיכטע געזעהען. די פערברעכער, וועלכע האבען געהאט אין זייערע הענט קאמוניסטישע, סאציאל-דעמאקראטישע צייטונגען, וועלכע האבען גערעדט וועגען דעמאקראטיע און געמיינט הערשאפט פון די יודען איבער דער וועלט, זיי ערשיינען איצט אין ליכט פון דער וועלט-געשיכטע.

דעם 9. נאוועמבער 1918 האט איהר אלס טריומפאטארען געפלאנצט אייער יודא-שטערן אין פעלקער-בונד און אין יאהר 1919 האט איהר דורכן דיקטאט פון ווערסאל אוועקגעשטעלט דעם יודא-שטערן, אלס דעם העכסטען שטערן פון אייער מאכט איבער די בלוטענדע, פערשקלאפטע און פערצווייפעלטע פעלקער. קיינמאל נאך האט איהר אין משך פון די 2000 יאהר געשיכטע נישט געהאט אזא מין מאכט, ווי אין דעם טאג, ווען דייטשלאנד האט א דאנק אייערע מאכינאציעס פערלוירען דעם קריג. דאס איז געווען דעם 9-טען נאוועמבער 1918, אבער מיט 14 יאהר שפעטער, דעם 10. יאנואר 1933, האט נישט איהר יודען געוואונען דעם קריג, נאר מיר גערמאנער האבען דעם קריג געוואונען אונטער דער אנפיהרונג פון היטלער'ן, און מיר ווילען זארגען דערפאר, אז דער טויט פון צוויי מיליאנען זאל נישט זיין אומזיסט...

מיר ווילען נישט רוהען ביז דער דאזיגער שלייער, ביז דער פארהאנג פון טעאטער פון דער וועלט-געשיכטע, אונטער וועלכען איהר זענט געזעסען און קיינער האט אייך נישט בעמערקט, וועט ענטגילטיג אראפגעריסען ווערען. יא, די וועלט-געשיכטע איז געווען אזוי צומישט, ווייל מען נישט געקענט די ראסען-פראגע. דער גארדיאס-קנוים איז אויפגעבונדען.

היינט קענען מיר די געזעצען, לויט וועלכע מענשען לעבען און שטארבען. און אזוי ווי מיר קענען די געזעצען, קענען מיר אויך אויפטרעטען אלס דאקטאר און ארויסשניידען דעם ווארצעל פון דער קראנקהייט. וועלכער האט אנגעשטעקט אונזער פאלקס קערפער. מיינע הערען פון וועלט-יודענטום! דאס שפיל איז געענדיגט! איהר האט אנגעהויבען פון די פערסער און איצט האט איהר געפרובט צושטערען אייראפא און די וועלט. איהר האט געמאכט די רעכנונג אהן דעם באלעבאס. היינט שטעלען מיר אייך צו די קוויטונג. אזוי וואהר, ווי מיר זענען נאציאנאל-סאציאליסטען!"

דאס דאזיגע שרייבעכץ פון נאציאנאל-סאציאליסטישען פובליציסט בעגלייט די בערלינער „יודישע רונדשוי" מיט פאלגענדען קאמענטאר:

„ערשטענס, ווילען מיר בעמערקען, אז דער אמעריקאנישער באנקיר מארגאן איז א ריינער אריער, אזוי אז בלויז צוליב דעם גרונד פאלט אוועק א גרויסער טייל פון די אויספיהרונגען... אין איבריגען אבער גלויבען מיר, אז די פאקטען פון דער וועלט-געשיכטע האבען זיך אפגעשפילט אנדערש, ווי עס קאן זיך אויסדאכטען די לעזער פון די דאזיגע אויספיהרונגען און מיר זענען זעהר ווייט דערפון צו האלטען, אז אין די גרויסע היסטארישע שטרייטען פון די פעלקער האבען די יודען געשפילט אזא גרויסע ראלע, ווי זיי ווערט צוגעשריבען. נאר דער וועלט-קריג האט געבראכט פאר'ן יודישען פאלק גרעניצלאזע אומגליקען, פערניכטונג פון גרויסע יודישע מאסען-ישובים און פיל טויזענטער בלוט-קרבנות. דער דיקטאט פון ווערסאל שטאמט פון גאר אנדערע כוחות, נישט פון די יודען און דווקא יודען פון אלע לענדער האבען אפט פראטעסטירט געגען זיינע אונגערעכטיגקייטען. אין דער אמת'ן האבען יודען שטענדיג געשפילט בלויז איין ראלע: די ראלע פון א שעיר לעזאזל."

אזוי קאמענטירט די וואנזיניגע פלאפלעריי פון היטלעריסטישען פעדער-כוליגאן „די יודישע רונדשוי", וועלכע מוז, נאטירליך זיין זעהר איינגעהאלטען און פארזיכטיג. מיר קאנען זיך ערלויבען צו רעדען מעהר אפענע דיבורים. מיר האלטען, אז אין דעם ציטירטען ארטיקעל ווייזט זיך נאכאמאל ארויס דער פונקט אזוי עקעלהאפטיגער, ווי נידערטרעכטיגער פרצוף פון גראבען שטורמיסט און וועלכען מען ווייסט נישט וואס פריהער צו בעוואונדערען: צי דעם ראפינירטען שווינדלער, צי די טעמפע אידיאטישקייט, וועלכע גלויבט ווירקליך אין די אונגעהויערע נארישקייטען, וואס קומען נאר אויף דער צונג.

היטלער און זיין באנדע האבען דעגראדירט דייטשלאנד

אזוי זאגט א בעקאנטער פראנצויזישער פאליטיקער — א נעגער

דער פאריזער קארעספאנדענט פון „נ. דז." מ. נייגאלדבערג האט געהאט א שמועס מיט דעם זעהר פאפולערען פראנצויזישען פאליטיקער, דעם דעפוטאט פון גוואדעלופע און געוו. מיניסטער קאנדאס, וועגען די יודען-רדיפות אין דייטשלאנד. דער גרויסער אינטערעס פון די מיינונגען, וועלכע עס האט דערביי ארויסגעזאגט דער פאליטיקער ליגט אין דעם, וואס קאנדאס איז א נעגער! און נישט קוקענדיג דערויף האט ער אין פראנקרייך דערגרייכט צו די העכסטע שטאפלען פון פאליטישער קאריערע. קאנדאס איז א פערזענליכער פריינד פון פאל פענלעווע, דעם בעריהמטען פראנצויזישען געלעהרטען, הומאניסט און פאליטיקער, און בעזיצענדיג א גרויסען רעדנערישען טאלאנט, טרעט דער שווארצער דעפוטאט אפט ארויס איינאיינעם מיט זיין פריינד אויף פערזאמלונגען, ווען עס האנדעלט זיך וועגען פערטיידיגען פערפאלגטע.

— איך בין שטאלץ דערמיט, האט קאנדאס געזאגט, וואס פראנקרייך האט קיינמאל נישט געוואוסט פון דער פארמולע „אהן יודען און אהן נעגערס", וואס פראנקרייך אנ'ערקענט און ווענדט אן ריקזיכטסלאז דעם פרינציפ פון גלייכקייט פון אלע בירגער, אהן אונטערשיד פון ראסע און פון קאליר פון דער הויט. די רעוואלוציע פון יאהר 1789 און דאן דער קאנווענט, אין וועלכען עס זענען געזעסען אויך שווארצע, האט געבראכט די בעפרייאונג פון אלע אונטערדריקטע, צוערשט אין דער מעטראפאליע און שפעטער אויך אין די פראנצויזישע קאלאניעס.

אין בעצוג צו די יודען האט די פראנצויזישע רעוואלוציע, זאגט ווייטער דער דעפ. קאנדאס, איינגעשטעלט פולע גלייכבערעכטיגונג. ס'איז גענוג, אז איך וועל דא דערמאנען דעם גלח גרעגואר, וועלכער האט געווידמעט אלע זיינע כוחות דער פראגע פון יודישער בעפרייאונג.

פראנקרייך איז שטענדיג געשטאנען איינגאנצען אין שוץ פון די פערפאלגטע, און ווען עס פלעגען פאסירען פאלען פון גרויסער עוולה, פלעגען די בעסטע זיהן פון פראנצויזישען פאלק, אהן אונטערשיד פון אנשויאונגען און פון פארטייאישער אנגעהעריגקייט, זיך שטעלען צום קאמף. ווען דער דרייפוס-פראצעס האט געהאט דערוועקט די נידריגע אינסטינקטען, ווען מען איז בעגאנגען אנ'עוולה לגבי א מענשען, לגבי א שיכט פון דער געזעלשאפט און דער אידעי פון גערעכטיגקייט, האבען די שטים פון פראטעסט אויפגעהויבען זשארעס און קלעמאנסא, סאציאליסטען און בירגערליכע. היינט ביי דער ידיעה וועגען דעם, וואס עס קומט פאר אין דייטשלאנד, האט גאנץ פראנקרייך אויפגעציטערט פאר עמפערונג. הער היטלער און זיין באנדע האבען דעגראדירט דייטשלאנד. א גרויסע מחנה יודישע געלעהרטע, ליטעראטען און דענקער האבען בערעקט דייטשלאנד מיט רוהם און האבען געשטעלט דייטשלאנד אויף איינעם פון די ערשטע ערטער אין דער משפחה פון די פעלקער. אבער היינט בעפרייט זיך דייטשלאנד פון דאזיגען קולטור-באלאסט. און מיר זעהען ווידער ווי גאנץ פראנקרייך שטעלט זיך אין שוץ פון די יודען: די קאטוילישע רעכטע נעבען די סאציאליסטען, קארדינאל ווערדיע נעבען פענלעווע.

די טעאריע פון ראסיזם איז אנ'אומזין. עס איז שווער ביים היינטיגען טאג פעסטצושטעלען וויפיל און וואסער בלוט עס פליסט אין עמיצענס אדערען. מען קאן אויך נישט אורטיילען וועלכע ראסע איז בעסער און וועלכע איז ערגער. קיינער קאן נישט האבען קיין פרעטענציעס צו שטיין העכער דערפאר, ווייל ער האט א בעזונדערע הויט אדער אנ'אנדער בלוט. עס זענען פארהאן ראסעס, וועלכע האבען זיך פערשפעטיגט אין ענטוויקלונג און זייער זאך איז צו דערמאנען די מענשהייט. אבער די אנגעהעריגקייט צו אזא ראסע קאן נישט ווירקען דערויף, אז די רעכט פון יחיד זאלען געמינערט ווערען. אט בין איך אליין א נעגער, און זיץ אין פראנצויזישען פארלאמענט און בין געווען א מיטגליד פון פראנצויזישער רעגירונג.

עס איז פארהאן אנ'ערנסטע פראגע פון די נעגערס אין יענע לענדער, וואו זיי האבען ביז איצט נישט בעקומען קיין פאקטישע גלייכבערעכטיגונג. קודם כל אין אמעריקע. מיינע ברידער מוזען דארט קעמפען פאר זייער עמאנסיפאציע, און אין דאזיגען קאמף וועלען זיי געפינען די אונטערשטיצונג פון אלע ערהאבענע גייסטער און איידעלע הערצער לויט דער טראדיציע, וועלכע עס האט אנגעהויבען וואשינגטאן.

אויף וויפיל עס גייט וועגען די יודען, וועלכע ווערען פערפאלגט און אונטערדריקט, דארפען זיי געפינען א היים אין פאלעסטינע.

אסימילירטע יודען אין וויען
הנפ'ענען זיך צו היטלער'ן און כאפען א מפלה

מיאוס'ע יודען חנפ'ענען זיך צו היטלעריזם

פאראן אין וויען, ווי אומעטום, אויך מיאוס'ע כאראקטערלאזע יודען. דאס טרעפט זיך ביי יעדען פאלק. מיר יודען, האבען נישט קיין מאנאפאל אויף כולם צדיקים און לויטער פיינע מענשען. אבער ביי די גוים זעהט מען יודען מיט אנדערע אויגען, ביי די גוים וועט קיינעם נישט איינפאלען מאכען דאס גאנצע פאלק פעראנטווארטליך פארן רשעות, טפשות אדער לומפעריי פון א יחיד, לגבי יודען בעהמט זיך א יעדער גוי אנ'אנדערען מאסשטאב. זיכער איז אט דער גוי'אישער בעטראכטונגס-מעטאד איבער יודען שוין זעהר אנ'אלטער, או נישט, וואלטען אונזערע חכמים נישט גוזר געווען דעם אזוי שווערען נאציאנאל-מאראלישען געזעץ: כל ישראל ערבים זה בזה (אלע יודען זענען פעראנטווארטליך איינער פארן אנדערען).

„היטלעריסטישע יודען" קען זיך א נארמאלער מענש מיט געזונטע פינף חושים גאר נישט אויסמאהלען. אין וויען האבען מיר אציגד דערלעבט אויך אזעלכע מיאוס'ע, כאראקטערלאזע יודישע בעשעפענישען. פאראן אין וויען א גרויסע דייטשע טאג-צייטונג פון דעם סארט, וואס די אנטיסעמיטען רופען זי תמיד „יודען-בלאט". דער ארויסגעבער איז א יוד, פיל רעדאקטאר'ען און מיטארבייטער זענען יודען און משומדים, האט זיך אט-די צייטונג אין דער לעצטער צייט „גלייכגעשאלטעט" מיט'ן דייטשען היטלעריום. דאס בלאט, אין וועלכען עס שרייבען נאך אלץ רעדאקטארען אונטער א יודישען ארויסגעבער, מאכט אקטיווע פראפאגאנדע פארן האקענקרייצלערישען דייטשלאנד און פארן דייטשען האקענקרייץ. מיט א פאר יאהר צוריק האט זיך די צייטונג געשטעלט צו דינסט דעם היימווער און אזוי לאנג געארבייט פאר זיי פראפאגאנדיסטיש, ביז די אנטיסעמיטישע היימווער-פיהרער האבען עפענטליך זיך אפגעזאגט פון דער „יודישער הילף" און אנגעשפיגען די דאזיגע יודען אין פנים אריין.

די טעג האבען אט די יודען געכאפט א נייעם שווארצען סוף אלס בעלוינונג פאר זייער צייטונגס-דינסט לטובת דעם היטלעריום. דער יודישער פאליציי-פרעזידענט, ד"ר בראנדעל, האט זיך צוקריגט מיט דער רעגירונג און איז איבער צום נאציאנאל-סאציאליזם. טראץ אציגד איז דער ווינער מיסיאנירטער פאליציי-פרעזידענט אויף האקענקרייצלערישע מאסען-פערזאמלונגען אלס זייער אנציעלער רעדנער און פראפאגאנדיסט פאר א היטלעריסטישער ממשלה אין עסטרייך. האט דאס דאזיגע בלאט געשיקט א יודישען רעפארטער צו איינער פון ד"ר בראנדעלס פערזאמלונגען, וועלכע איז אויסגעפוצט מיט האקענקרייצלערישע פאהנען און טראנספאראנטען, אויף וועלכע עס שטעהט אויך גרויס און ברייט „אינטערעס פון יודען פערבאטען". האבען די האקענקרייצלערישע זאל-ארדנער מיט זייער היטלערישען חוש-הריח דערשמעקט א יודען אין זאל (איין יוד צווישען דריי טויזענד נאציס) און איהם מיט די פיס ארויסגעווארפען.

נעלט אדער פאגראם

ווי באר עס האבען זיך בעוויזען אויף די ווינער גאסען די גרויסע מתנות האקענקרייצלערישע שטורעם-טרופען און עס האבען זיך אנגעהויבען איבערפאלען אויף מיט גאז-באמבעס אויף יודישע און משומד'ישע געשעפטען, האבען זיך באלד געפונען אנטיסעמיטישע חברה'ניקעס, מיט מאדנע רויב פלענער אויף יודישע קעשענעס. „געלד אדער פאגראם" איז געווארען דער לאזונג פון א באנדע טעראריסטען אויף ווינער יודישע געשעפטסלייט.

(ספעציעלע קארעספאנדענץ)

צום גליק האט די פאליציי און די יוסטיץ בעצייטענס אויפגעכאפט די חברה'ניקעס, אייד"ע זי איז געווארען אנ'אלגעמיינע סכנה פאר דער יודישער בעפעלקערונג.

די באנדע האט געשריבען טעראר-בריף צו יודישע געשעפטסלייט, אז די היטלעריסטישע שטורעם-גרופען גרייטען צו אויף דעם און דעם טאג פאגראמען און ווער עס וועט צאהלען פאראויס כך וכך, דער וועט ניצול ווערען פון די בלוטיגע אנטיסעמיטישע העגד. האבען עטליכע איבערגעשראקענע יודען געגעבען געלד און זיך אויסגעלייזט פון פאגראם. אנדערע מוטיגערע יודישע געשעפטסלייט האבען איבערגעגעבען די ווילדע חברה'ניקעס דער פאליציי און דעם געריכט. אין די טעג געשטאנען דער פיהרער פון דער אנטיסעמיטישער באנדע פארן טריבונאל און ער האט ארייגעכאפט כיתף חדשים טורמע. די היטלעריסטען לייקענען, אז זיי האבען וועלכע נישט איז פאליטישע אדער פארטייאישע קרובה'שאפט מיט דער באנדע. צי אמת, צי נישט. דער שטרענגער משפט מיט שווערען קרימינאל וועט אפלערנען פיל אנדערע. זיי זאלען זיך היטען פון אזעלכע טעראריסטישע אנשטעפענישען אויף יודען. ביים משפט האט זיך דערווייזען, אז דער באנדע-פיהרער איז נאך א דייטשער אויסוואורף פון יוגאסלאוויע, האט די עסטרייכישע יוסטיץ איהם טאקע תיכף געגעבען דעם דרך און איהם ארויסגעטריבען פון עסטרייך.

מ. א. טענענבלאט.

שווערע לאגע פון יודען
אין זיד-אמעריקאנישע לענדער
ווי לעבען די יודישע פעדלערס אין פערו, בראזיליען און מעקסיקא

אין דער אפריקאנער „יודישער צייטונג" איז געדרוקט א קארעספאנדענץ פון דעם יודישען לעבען אין פערו, פון וועלכער מען דערוויסט זיך, אז אין פערו, וואס איז אמאל געווען דער קאטוילישער צענטער פון גאנץ דרום-אמעריקא, זענען נאך היינט דא גאסען וואס רופען זיך: „טויט די יודען", „אינקוויזיציע-פלאץ", און עהנליכע נעמען.

אין דער גאס וואס רופט זיך אינקוויזיציע-פלאץ שטעהט אנ'אלטע געביידע, וואס איז היינט פערנומען פון דער פייער-בריגאדע. אמאל אבער איז דאס געווען די געביידע וואו די אינקוויזיטארען האבען געפלאגט און געמוטשעט זייערע קרבנות, אויף דער זעלבער גאס געפינט זיך אויך א געביידע מיט אונטערערדישע געהיימע קעלערען וואו מען פלעגט יודען אזוי לאנג מוטשען, ביז זיי האבען זיך מודה געווען אויף זייערע „זינד" און צוגעגעבען, אז זיי זענען יודען. דארטען האט מען זיי אויך אזוי לאנג געמאטערט, ביז זיי האבען ארויסגעגעבען די נעמען פון אנדערע געהיימע יודען.

א ציוניסטישע פערזאמלונג אין דער אמאליגער אינקוויזיציע-געביידע

שטעלט זשע זיך אבער פאר דאס שפיצעל וואס די געשיכטע האט אפגעטאן די אינקוויזיטארען: אין דער געביידע, וואו עס זענען אמאל געזעסען די תליינים פון דער אינקוויזיציע וואו עס האט געהערשט דער קאטוילישער טריבונאל און זיך געבארען אין יודיש בלוט, — אין דעם זעלבען ארט אין דער זעלבער געביידע איז אפגעהאלטען געווארען די גרינדונגס-פערזאמלונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לימא.

די ערלויבניש אפצוהאלטען דארט די פערזאמלונג פון די לימאער ציוניסטען איז ארויסגעגעבען געווארען פון דעם קאמענדאנט פון דער פייער-בריגאדע, וואס שטאמט פון יודען.

דער קאמענדאנט אלעקסאנדער, שטאמט פון יענע יודען וואס זענען געקומען קיין פערו אין 16-טען יאהרהונדערט. עטליכע טויזענד זענען זיי אהין געקומען. אבער היינט צו טאג זענען פערהאן זעהר ווייניג פון זיי, וואס וויסען אז זיי שטאמען פון יודען און אז דייערע עלטערען האבען זיך מיט זייער יודיש קייט געמוזט בעהאלטען אויף די בוידעמער און אין די קעלערען.

א געשיכטע מיט א ברית

מיינט איהר, אז היינט געהט עס די יודען דארטען אזוי גוט, האט איהר א טעות. אנומעלט האט למשל אין לימא פאסירט אזא פאל: א פרוי האט אפגעשמדט זיך און איהרע צוויי יונגע קינדער. דער פאטער איז א נאציאנאליסט און ער האט געפרובט דורכ'ן געריכט פועל'ן, אז מען זאל איהם אפגעבען צוריק די קינדער, האט דאס געריכט גאר ארויסגעגעבען א בעפעהל צו ארעסטירען דעם יודישען פאטער דערפאר, וואס ער וויל אריבערפיהרען כשרע קאטוילישע קינדער צום יודישען גלויבען.

עפעס עהנליכעס האט אויך פאסירט, ווען א יודישער יונגערמאן האט געהייראט מיט א פערואנער פרוי און האט געמאכט א ברית (זיין פרוי האט איהם געבוירען א יונגעל), די פרוי האט דערצעהלט דעם ריכטער, אז די יודען האבען געבראכט א מענשען מיט א מעסער, וואס האט געוואלט אפצאפען בלוט פון איהר קינד.

א בלבול אויף יודישע פעדלער

איז דאס אלץ רעליגיעזע ענינים, עס געהט די יודען אבער דארטען אויך מיט דער פוטער אראפ ווען די רייד איז מכוח מאכען א לעבען. דערציילט דערזועלביגער קארעספאנדענט אז די יודען דארטען זענען סרוב פעדלער, זיי גיבען סחורה אויף אויסצוצאהלען און געהען דערנאך ארום נאך די ראטעס, האבען זיך די פערואנער מישב געווען און אנגעווויזען אויף 35 יודישע פעדלער, אז זיי זענען קאמוניסטען, מען האט די פעדלער ארעסטירט, בישט קוקענדיג דערויף, וואס זיי האבען איבערצייגט אז די מוסרים האבען דאס געטון מיט'ן צוועק כדי פון זיי פטור צו ווערען און אויף אזא אופן וועלען זיי נישט דארפען אפצאהלען די חובות וואס זיי זענען שולדיג.

אין מעקסיקא

נישט בעסער געהט עס די יודישע פעדלערס אין מעקסיקא, אין בראזיליען, און אין אנדערע לענדער, וואו די אימיגראציע איז יונג און דער יוד — א פעטעניש.

אין מעקסיקא האבען זיך די באטוראליזירטע יודען פעראייניגט, האבען זיך די מעקסיקאנער דערשראקען. ביי זיי קומט אויס אז דאס האבען זיך פעראייניגט די יודישע קליינהענדלער וואס ווילען ביי זיי צונעהמען דעם לעצטען ביסען פון מויל.

אויף דעם לעצטען צוזאמענפאהר פון די מעקסיקאנער קליינהענדלער, האבען זיך פערשארפט די העצעס געגען די יודען בכלל און די קליינהענדלער בפרט, מען האט די יודען בעשולדיגט אין אלע צרות און דער עיקר אין דעם עקאנאמישען קריזיס.

די נויט אין בראזיליען

אין בראזיליען איז נאך ערגער. דארטען זענען די קונים וואס פלעגען נעהמען אויף אויסצאהלען ביי די יודישע פעדלער'ס אזער אויסגעהרגט געווארען אין צייט פון דער לעצטער רעוואלוציע, וואס האט אנגעהאלטען איבער דריי חדשים, אדער זענען זיך צולאפען פון די שטעט — אנדערע זענען אויך אוועק פון לאנד — אין בעסטען פאל זענען זיי גלאט פעראיימט געווארען, אזוי אז די וואלטען אנגעקוקט ווי משוגע ווען מען זאל צו זיי קומען מאהנען חובות. האט דאס געבראכט צו אזא מצב, אז דער יודישער פעדלער, וואס איז ערשט מיט עטליכע חדשים צוריק געווען פערדעכטיגט פאר א שטיקעל עושר, ווייל ער האט געהאט אויף דער ליסטע א סך נעמען פון מענשען, וואס זענען איהם שולדיג געלד, איז היינט א בעטלער ארימאן און מוז אנקומען צו שטיצע.

די יודישע לאגע אין בראזיליען איז אזא, אז מען פלאנט דארטען אפצושיקען א ספעציעלען שליח קיין צפון אמעריקא, וואס זאל דארט פועלן ביי די דארטיגע יודישע ארגאניזאציעס מען זאל אויסבארגען די בראזיליאנער יודען עטליכע טויזענד דאלאר. דאס געלד זאל אויסגעליהען ווערען דער דארטיגער לייה-קאסע און די לייה-קאסע וועט מיט איהרע הלוואות אויפהאלטען די יודען ביז די צייט וועט בעסער ווערען.

א מוטער
פון ה. געלבוים.
(ערצעהלונג)

פרידא עקשטיין איז א האלב-נאקעטע געשטאנען ביים שפיגעל, אויסגעגלעט די האר איבער די פלעשעלען, קארבען, זיי געקעמט אויף ארויף און א זייט, צוריק צוגעוואפען, און איז אלץ געבליבען אומצופרידען מיט איהר אויסזעהן.

פון שפיגעל האט דורכגעשלאגען א מיטעליאהריגע, הויכע פרוי, מיט א פאר יונגע שווארצע אויגען און א מיידעלשע בוזים, מיט א קליין ווארים מויל און א פאר קליינע אויערען.

עס איז געווען אין פרימאָרגען. איהר מאן איז שוין לאנג געווען אוועקגעגאנגען און אין איהר הארץ האט געקלאפט א ווייטע, שטילע פרייד, א פערבארגענע סוד'דיגע ערווארטונג. נאך קיינמאל פריהער האבען אין איהרע אויערען אזוי קלאר נישט געקלונגען די ליבע רייד וואס בערגער, דער בחור, וואס וואוינט ביי איהר אין א צימער, האט איהר איין זאגען.

מיטאמאל האט זיך אין צווייטען צימער דערהערט א שטיל שארען פון שטעקשיך. עקשטיין איז אין שרעק אפגעשפרונגען פון שפיגעל, ארויסגעוואָרפען א קימאנא אויף איהר האלב-נאקעטען קערפער, און האט זיך כלומרשט גענומען מאכען אנ'ארבייט.

— איהר האט מיך אזוי איבערגעשראקען, בערגער, — האט זי איהם פערשטעלט דעם וועג, נישט אריינגעלאזט צו זיך אין צימער. — איך האב געמיינט, אז איך בין אליין אין הויז.

— כ'האב דאך איך בעטען געזאגט, אז איך וועל נישט געהען אין ביהרא ביז נאכמיטאג, — איז ער גאר נאהענט צוגעקומען צו איהר, — וויפיעל שפעט איז עס?

— עס מוז שוין זיין נאך צעהן.

בערגער האט זיך נאך מעהר דערנעהנטערט צו איהר.

— איהר האט מיך אזוי דערשראקען, — האט זי בערוהיגט נאכאמאל געזאגט.

— פארוואס? האט ער מיט איין האנט א גלעט געטאן איהר פנים.

— איך פערגעס אלץ אז איהר בלייבט לעצטענס אין הויז.

א היץ האט א שלאג געטאן איבער זיין פנים. עס האט איהם אנגעהויבען קלאפען דאס הארץ, און א ציטערדיגער האט ער זי איינגאנצען ארומגענומען.

— און איך בין גראד צופרידען וואס איך געדענק אז איך נישט, — האט זי אנגעשטרענגט זיך בעפרייט פון איהם. — פערגעסט נישט, אז איך בין א פרוי פון א מאן און א מוטער פון אצוואנציג יאהריגער טאכטער.

בערגער האט זיך געמאכט נישט הערענדיג, האט נאכאמאל פעולעגט די האנט ארום איהר טאליע, דערפיהלט א ווייכע וואַרימקייט זיך שפרייטע איבער'ן גאנצען לייב, און האט אוש א צישער געטאן:

— איך האב איך ליב. פון ערשטען טאג אן, האב איך איך ליב בעקומען. איהר פערפאלגט מיך, איך קען נישט שלאפען קיין נאכט.

זי איז, ווי א צושראקענע קאץ, פליגק אוועקגעשפרונגען. פון ווייטען האט זי אויף איהם געגלאנצט מיט אזא פאר בליצענדיגע אויגען.

— רעדט מעהר נישט אזוי. טוט עס מעהר נישט, איהר בעליידיגט מיך. עס איז נישט שעהן פון איך. איך בין א מוטער פון א דערוואקסענער טאכטער. אלע מענער רעדען אזוי. מאלע וואס מען פלאפלט...

— איך פלאפעל נישט, איך פלאפעל נישט,

— האט בערגער אויפגערעגט געזאגט. — איך מיין דאס מיט'ן גאנצען הארצען. איך האב איך ליב.

ער האט איהר ארומגענומען.

זי האט איינגאנצען אנגעהויבען ציטערען. א גרויל איז דורך איהר לייב. מיט אלע כחות האט זי זיך פון איהם א ריס געטאן און האט, נישט מיט איהר קול אנגעהויבען שרייען:

— איך פערוועהר איך. איך וועל מאכען א געוואלד. איך וועל דערצעהלען מיין מאן. פע! ס'איז נישט שעהן, איך האב איך געהאלטען פאר אנ'אנדערען.

בערגער איז א בעליידיגטער ארויס פון צימער. ער האט זיך אויף גיך אנגעטאן און איז ארויס פון הויז.

פארנאכט האט זי זיך זעהר דערפרייעט, ווען איהר טאכטער איז אהיים געקומען. פול מיט ליבע, פרייד, האט זי מעהר ווי אלע טאג, זי געכאפט קושען.

— איך בין אזוי צופרידען, וואס דו ביזט שוין דא — האט זי ארומגעכאפט די טאכטער. — דער טאג האט זיך היינט געצויגען ווי פעך.

— האסט דאך געוואוסט, מאמע, אז איך וועל היינט פריהער אהיים קומען. — האט די טאכטער זי צוריקגעקושט. — בעני קומט דאך היינט מיך נעמען אין טעאטער.

— א, כ'האב גאר פערגעסען, — האט זי זיך ווי עפעס ענטשולדיגט, — כ'האב דאך בעדארפט צוגרייטען דיין קלייד!

אויף מארגען איז זי נאך לענגער געשטאנען ביים שפיגעל. זי האט אויסגעגלעט די האר, בעטראכט דעם שעהנעם פנים און זיך צוגעגרייט מיט א גאנצער דרשה.

— ווען איהר זאלט מיך ווירקליך ליב האבען, — האט זי געזאגט צו זיך אליין, — וואלט איהר מיך נישט בעליידיגט. איהר וואלט דערוואלט פערשטאנען, אז א פרוי פון א דערוואקסענער טאכטער קען זיך נישט לאזען ליבען פון א פרעמדען מאן.

זי האט א צוהיצטע געריכט וואלאמענדיגע ווערטער, יעדעס מאל ווען בערגער איז אריין אין קיך, צי אין וואש-צימער, האט איהר אפגעריסען דאס הארץ. — איך וועל איהם מעהר נישט בעליידיגען, — האט זי געצייטערט. — היינט וועל איך זיך פאר איהם ענטשולדיגען.

אבער אינמיטען טראכטען האט זי דערהערט ווי ער האט היגטער זיך פערהאקט די טיר און איז ארויס פון הויז.

עס האט זיך איהר אפגעריסען דאס הארץ, ווי א משוגענע האט זי זיך נאך איהם א יאג געטאן. זי איז אריין אין קיך, צו איהם אין צימער.

א גאנצען טאג האט זי זיך נישט געפונען קיין ארט. זי איז ארומגעלאפען איבער די גאסען און איז באלד צוריקגעקומען. אפשר איז ער צוריקגעקומען, פיליכט וועט זי איהם טרעפען. און ווען זי האט איהם טאקע שפעטער געטראפען אין הויז, האט זי שיער נישט גע'חלש'ט פון אויפרעגונג.

— ווי קומט איהר אהער? — האט זי איבגאנצען געציטערט אין שרעק, — אין מיטען טאג!

— איהר מאכט מיך משוגע! — האט ער זי ווילד ארייגעכאפט אין ביידע הענט. — איך האלט פון זינען ארויס. איך קען קיין זאך נישט טאן, קען נישט ארבייטען. איך האב געמוזט צוריקקומען.

— עס קען ווער נאך אנקומען, — האט זי א שוואכע זיך באגעגענען און נישט געהאט קיין כח צו שטעהן אויף די פיס. — איך בעט איך, טשעפעט מיך נישט, איהר מאכט מיך אומגליקליך.

מיטאמאל האט זיך צוקלונגען דאס גלעקעל מיט די בעוואוסטע דריי פרעהליכע קלינגען, מיט וועלכע די טאכטער זאגט שטענדיג אן וועגען איהר קומען. עקשטיין איז א צוטומעלטע אריין צו זיך אין צימער, בערגער האט זיך פערהאקט אין זיין צימער. די טאכטער איז אין איין סקונדע שוין געווען אין הויז און מיט פרעהליכע, בעגייסטערטע קולות זיך א ווארף געטאן אויף דער מוטער.

— מאמע, טייערע, ליבע. בעני וויל מיר זאלען חתונה האבען אין א מאנאט ארום.

די מוטער האט זיך איבגאנצען פערלארען. די מוטער און טאכטער זענען זיך ארויפגעפאלען אויף די העלזער. פרוי עקשטיין האט זיך צעוויינט אויפ'ן קול.

— דו דארפסט זיך דאך פרעהען, — האט די טאכטער געקושט די מוטער, — וואָרום וויינסטו?

— איך וויין פון גליק, טייערע — און מיט טרערען אין די אויגען האט זי זיך צולאכט היסטעריש און ווידער גענומען קושען די טאכטער.

ווען בערגער האט זי אויף מארגען ווידער אפגעשטעלט, זי ארייגעכאפט אין די הענט און זי אנגעהויבען קושען, האט זי בלויז א רוהיגע, מיט א שטראהלענדיגען פנים זיך לייכט בעפרייט פון איהם, און מיט פרייד אין קול אויסגעשריען:

— מיין טאכטער געהט אין א חודש ארום חתונה האבען. איך בין אזוי גליקליך.

— דאס איז מיין מזל, — האט ער פול מיט ליבע אין קול געזאגט. — איך ברענג איך מזל מיין ליבע וועט איך גליקליך מאכען.

— נו, נו, — האט זי איהם פריינדליך בלויז געדריקט די האנט, און איינגאנצען א בערוהיגטע איהם געענטפערט. — גיין, גיין, מ'ערגער, צו שפעט — האט זי ווייטער געזאגט. — א מוטער פון אנ'אויסגעגעבענער טאכטער פיהרט שוין נישט קיין ליבעס.

און זי האט א בעפרייטע, א גליקליכע, מיט א שעהן ליכטיג פנים זיך גענומען פארען אין קיך.

דער דייטש אין אונזער שטעטעל

ערינערונגען

פון ראובן בריינין.

איך האב איהם פערזענליך נישט געקענט, קיינמאל נישט געזעהען, ער איז געשטארבען. איידער איך בין געבוירען געווארען. דאך האב איך וועגען איהם פיל געוואוסט.

די גאס, אויף וועלכער ער האט אמאל געוואוינט, האט מען גערופען די „דייטשע גאס". די שוהל, אין וועלכער ער פלעגט דאווענען (יעדען אפילו בלויז ראש-השנה און יום-כפור), רופט זיך ביז אויף היינטיגען טאג די „דייטשע שוהל". די גמילות-חסדים חברה אין אונזער שטאט האט אויך געטראגען דעם נאמען די „דייטשע".

פיל מעשיות און לעגענדעס האב איך זיך אנגעהערט נאך אין מיינע קינדער-יאהרען וועגען לעווענשטיינ'ען, דעם איינציגען דייטשען יודען, וועלכער האט אמאל, איינ'ם אנפאנג פון נייצעהנטען יאהרהונדערט זיך בעזעצט אין מיין געבורטס-שטאט.

נסים ונפלאות פלעגט מען דערצעהלען וועגען דעם, ווי דער דייטש האט געלעבט און זיך געפיהרט.

די דאזיגע משונהדיגע מעשיות האבען שטארק בעשעפטיגט מיין קינדערישע פאנטאזיע. ווען איך בין אביסעל אויסגעוואקסען, און אין מיר האט זיך אנגעהויבען צו אנטוויקלען א קריטישער חוש, האט מיר אנגעהויבען אויפפאלען דער ווידער-שפרוך, די סתירות צווישען די לעגענדעס, וואס זענען געווען פערשפרייט אין אונזער קהלה וועגען דעם „דייטש".

די דאזיגע אין די אויגען (שפרינגענדיגע ווידערשפרוכען האבען מיך געבראכט אויפ'ן געדאנק, אז דער דייטשער יוד, וועגען וועלכען מען האט זיך אייבער דעם אנדערען דערצעהלט פלאי פלאים, האט אייגענטליך קיינמאל נישט עקזיסטירט דאס הייסט, אז אין אונזער שטעטעל האט קיינמאל נישט געלעבט קיין דייטשער יוד, און אז די אלע מעשיות וועגען איהם זענען אויסגעטראכטע פון אנהויב ביז'ן סוף. די אלע יעניגע, וועלכע פלעגען אזוי געשמאק און אזוי התפעלות'דיג דערצעהלען וועגען דעם הער לעווענשטיין, האבען איהם קיינער פון זיי פערזענליך נישט געקענט, קיינמאל מיט זייערע אויגען איהם נישט געזעהען. יעדער פון זיי פלעגט נאר איבערדערצעהלען, וואס ער האט אמאל געהערט פון אנדערע.

עס איז מיר נאר קשה געווען צו פערשטעהן: פון וואנען נעמט זיך דער נאמען „דייטשע גאס", „דייטשע שוהל" א. אז. וו., אז קיין דייטשער יוד האט דארטען קיינמאל נישט געוואוינט?

איך האב זיך גענומען פארקען אין די אלטע פנקסים פון אונזער קהלה און פון דער חברה קדישא, זוכענדיג אין זיי וועלכע שפורען פון א דייטשען יודען מיט'ן נאמען לעווענשטיין. קיין זכר איז אבער נישט געווען אין די אלטע פנקסים וועגען דעם, אז ס'האט אמאל געלעבט צווישען אונז, ווייס-רוסישע יודען, א דייטשער יוד, נישט מיט'ן נאמען לעווענשטיין און נישט מיט וועלכען-עס-איז אנדערען נאמען.

און ווי האב איך געקאנט גלויבען אין די מעשיות וועגען עפעס א הער לעווענשטיין, ווען איך האב שוין גוט בעגריפען, אז די אלע מעשיות, וואס איך האב זיך געהאט אנגעהער'ט פון די זקני-החסידים וועגען דעם, ווי באפאלען דער ערשטער איז געקומען קיין לאדי (מיין געבורט-שטאט) צו רבי שניאור זלמן, דעם „בעל התניא", און געלעגען ביי זיינע פיס, בעטענדיג זיך ביי איהם, אז ער, דער אלטער רבי, זאל זיך ווענדען פאר איהם, נאפאלעאנ'ען, צו דער פמליא של מעלה, אז ער, דער קייסער פון פראנקרייך, זאל בעזיגען רוסלאנד — ווען איך האב שוין בעגריפען, אז די דאזיגע אלע אויספיהרליכע מעשיות, וואס די זקנים פלעגען דערצעהלען אין א זעהר גלויבענדען, טיף-ערנסטען טאן, זענען נישט געשטויגען און נישט געפלויגען!

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר
אויערען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)
טעל 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17
פון 11-1 און פון 2-3 נאכמ.

* * *

דאך, דורך געוויסע צופאלען און געוויסע דאקומענטען, וואס זענען מיט דער צייט ארייגגעפאלען אין מיינע הענט, האב איך זיך אנגעשטויסען אן א היסטארישען פאקט, וואס האט מיך אויפגעקלערט דעם מקור, פון וואנען עס האבען געשטאמט די דערצעהלונגען וועגען דעם דייטשען יודען, וועלכער איז מגולגל געוואר'ען קיין לאדי.

די מעשה איז געווען אזוי: א געבוירענער לאדיער סוחר. חיים ברבי נתן (קיין פאמיליען-נאמען איז נאך דאן נישט געווען), איז אין יאהר 1821 געפאהרען קיין ליפציג אויפ'ן יאריד, וואו ער האט פערבראכט א פאר וואכען און וואו ער האט איינגעקויפט סחורה פאר א פאר טויזענט רובל, די דאזיגע סחורה האט ער דערנאך פערקויפט צו די רוסישע „קופצעס" אין סמאלענסק.

קומענדיג פון ליפציג צוריק קיין לאדי, האט ער שפעטער זיין גאנץ לעבען דערצעהלט וואונדער איבער וואונדער וועגען די דייטשען און זייער לעבען.

חיים בן נתן האט צוליב דעם בעקומען אין שטאט דעם נאמען דייטש. ווי עס שיינט, האט ער טאקע געוואלט שפילען די ראלע פון א דייטשען יוד, קאפירענדיג געוויסע דייטשע מנהגים און שמאל-צירענדיג מיט א פאר דייטשע ווערטער.

זיין כלומרשט דייטשע פיהרונג האט שטארק אימפאנירט די דאמאלסדיגע חסידים.

פון די שפעטערדיגע לעגענדעס, וואס זענען ענטשטאנען וועגען איהם, קאן מען זיך מאכען א בילד פון דעם, ווי די באזונדערע יודען האבען זיך פארגעשטעלט אין זייער פרימיטיווער פאנטאזיע א דייטשען יודען.

די אלגעמיין-הערשענדיגע ביי אונז פארשטעלונג וועגען די דייטשע יודען איז געווען: יעדער פון זיי איז א שוטה בן פיקהאלץ; אפשר נישט אזוי בארויש, ווי נאאיוו און גלויביג אין אלץ, וואס מען זאגט זיי.

דער דייטשער יוד היט אפ אלע געזעצען פון זיין רעגירונג. דער בעפעהל פון דער פאליציי איז ביי איהם הייליג, ווי להבדיל, תורת משה. ער היט אפ פינקטליך אי אלע סינאגאגען דעם „הנותן תשועה", ווי ער היט אפ דעם יאהרצייט פון זיינע עלטערען.

אויף דעם לשון פון די זקני-החסידים האט יעדער דייטשער יוד געהייסען קיר"הבאר (קיר"ה איז די ראשי-תיבות פון „קייסער ירום הודו").

דער דייטשער יוד איז אלגעמיין, רייך אדער ארים, אלט אדער יונג, איז א ווארטסמאן. ווען ער זאגט „יא", איז טאקע יא. זאגט ער „ניין", איז טאקע ניין! אין ביידע פאלען האט ער נישט קיין הינטער-געדאנקען, קיין איבער-חכמות.

די מייסטע דייטשע יודען האבען געלעבט אין אונזער פארשטעלונג אלס עמי-הארצים; קוים-קוים וואס זיי קענען א „שייטעל עברי". דאך גיט עס אפילו צווישען זייערע עמי-הארצים פרומע יודען, פרום אויף זייער אייגענעם אופן. נאר אונזערע האבען גארנישט געהאלטען פון זייער פרומ-קייט, מאטיווירענדיג מיט די ווערטער פון אונזערע אלטע חכמים: „לא עם הארץ חסיד".

דער גרעסטער למדן ביי די דייטשע יודען, זייערע גרעסטע רבנים, האבען ווייטער ווי ביז א פרק משניות נישט דערגרייכט. און דעם זענען מיר אלע געווען פולשטענדיג איבערצייגט.

דער דייטשער יוד האט געלעבט אין אונזער פארשטעלונג אלס דער סימבאל פון ריינליכקייט, פון איבערטריבענער זויבערקייט.

פיל קאמישע אנעקדאטען און וויציג-שפיציגע ווערטלעך זענען מיר אויסגעקומען צו [illegible] אין מיינע יונגעלשע יאהרען וועגען דעם, ווי די „דייטשוקעס" זענען מקפיד אויף נקיות.

די מייסטע פון אונזערע חשוב'ע יודען האבען בעטראכט די ריינליכקייט ביי די דייטשע יודען אלס א מנהג עכו"ם, וואס איז גאנץ פרעמד דעם עכט-יודישען גייסט, אקוראט ווי אומריינליכקייט און שמוץ וואלטען געווען א סימן מובהק אויף עכטער טראדיציאנעלער יודישקייט.

אלץ איז ביי זיי, ביי די דייטשע יודען, אויסגערעכענט און ציפערען, אפילו צדקה גיבען זיי לויט א געוויסער און בעשטימטער רעכענונג: זיי גיבען מעשר (א צעהנטעל פון זייערע הכנסות), נישט ווייניגער, אבער אויך נישט מעהר.

אפילו זייערע פרומע, זייערע רבנים און די אנדערע כלי-קודש, טוען זיך אן ווי זייערע שכנים, די אמת'ע דייטשוקעס.

שבת האלטען זיי אויף א בעזונדערען אופן. זייערע מענער און פרויען געהען שבת אין שוהל, די מענער — אלע אין צילינדערס, די פרויען — אין פאסטערקעס מיט גרויסע בריליאנטענע אויר-רינגלעך.

די ראבינערס זייערע קומען אין די שוהלען אנגעטאן ווי, להבדיל, זייערע גלחים, זיי דרש'ענען אין די שוהלען יעדען שבת, נישט אין יודיש, נאר אין דייטש. זייערע דרשות זענען אהן זאלץ און אהן פעפער, אהן פלפול, און אהן אמת'ן דרוש.

ביי אונז, פלעגט מען זאגען, וואלט מען מאכען חוכא וטלולא פון אזעלכע פארעווע דרשות. קיינער וואלט זיי נישט וועלען הערען.

די דייטשע יודען האבען גרויס רעספעקט, דרך-ארץ, פאר זייערע רבנים. וועלכע ווערען הויך געשעצט און געהאלטען. זיי בעקומען גרויסע שכירות און דארפען נישט אנקומען צו דער הכנסה דערביי אויסצוגעהען דריי מאל א טאג פון הויז פון דער קארעבקע, פון הייוען-פערקויף און דערביי אויסצוגעהען דריי מאל א טאג פון הונגער.

א רב איז ביי זיי טאקע א רב, און יעדער הערט זיך צו צו זיינע ווערטער, און נישט יעדער קאן איהם ארויסווארפען, אפזאגען פון זיין רבנות.

אונזערע ארימע, האלב-הונגעריגע רבנים, א אויסגעראַרטע און אויסגעקוואַרטע אין צוריסענע, פערלאטעטע מלבושים, פלעגען זיך צוהערען צו די דאזיגע מעשיות און פלעגען קרעכצען און זיפ-צען דערביי אהן ווערטער.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוועכע-בעהאנד-לונג און ספעציעלע בעראטונג.
עלע ארט אנאליזען.
נעהמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 ביי טאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

ארטאפעדישער אנשטאלט
בראטעזען, גארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאטפוס-איינלאגען געגען פיס-שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.
Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פיעטריקאווער 119, טעל. 231-81

געמישטע חתונות

פיהרען צו אנטיסעמיטיזם אין אמעריקא

(בריף פון ניו-יארק)

פון ב. לערנער.

געמישטע הייראטען, חתונות צווישען יודען און קריסטען קומען פאר גאנץ אפט אין אמעריקע, — זיי קומען פאר א סך אפטער, ווי מען שטעלט זיך פאר.

אין וועלכע פאמיליעס קומען היינט פאר געמישטע הייראטען? זיי קומען פאר אין אלערליי פאמיליעס, אבער מייסטענס פאסירען זיי אין צוויי קרייזען: איבער איז די קליינע שטעטלעך, וואו די געזעלשאפט פון יודישע בחורים און מיידלעך איז קליין, און וואו יודען און גויים, איבערהויפט די יוגענד, קומען זיך אפט צוזאמען, א צווייטער קרייז איז די אינטעליגענץ.

לויט מיינע אנפראגען ביי א רייה מענשען, וואס דארפען וויסען אין די זאכען, ווערען די געמישטע הייראטען אין די קליינע שטעטלעך ווע-ניגער אין די לעצטע יאהרען, בעת די דאזיגע חתונות צווישען דער אינטעליגענץ פערמעהרען זיך דווקא יא.

א היבשער פראצענט פון די גוי'אישע מיידלעך, וואס הייראטען יודען, זענען געוועזענע מיידען. זיי זענען מיט עטליכע יאהר, אמאל מיט היבשע עטליכע יאהר, עלטער פון זייערע יודישע בחורים. א מיידעל פון איבער דרייסיג וועט זיך פערבעהמען צו קריגען א יודישען בחור'ל אין די פריהע צוואנציגער. זי וועט ווי איהם צו „נעה-מען" — ער איז נישט געוואוינט, אז דאס מיידעל זאל זיך צו איהם „שארען", זאל איהם בעהאנדלען מיט אזוי פיל צארטקייט און איבערגעבענקייט. דער ארימער יודישער בחור'ל, דאס רוב איז ער ארים און קומט פון פראסטע יודישע אימיגראנטי-שע עלטערען. נישט נאר זעלטען איז ער אליין א אימיגראנט. אין יעדען פאל, האט ער געלעבט ווייט און פרעמד פון דער אמעריקאנער סביבה, פערקוקט ער די שעהנקייט פון דעם מיידעל צוליב איהר גוטסקייט און איהרע יאהרען און איהר אמעריקאנישקייט. נישט איין אימיגראנטישען בחור האט אזא הייראט אריינגעפיהרט אין וויכטיגע קרייזען פון דער אמעריקאנער וועלט.

א סך יודישע מיידלעך אין אמעריקע ליי-דען פון א מינדערווערטיגקייט-קאמפלעקס. זיי האבען פיינד יודען. זיי פערבייטען זייערע יודישע נעמען אויף גוי'אישע, אויב נאר מעגליך, פער-לייקענען זיי זייער יודישקייט. זיי ווילען זיין דאס, וואס זיי זענען נישט, — אמעריקאנער, גוי'איש. אט אזא מיידעל וועט חתונה האבען מיט אבי וועמען, מיט א פראסטען מיאוסן גוי, אבי צו זיין די ווייב פון גוי, טראגען זיין גוי'אישען נאמען און ווע-רען גוי'איש.

אט אזוינע יודישע מיידלעך געפינט איהר אין גאר נישט קיין קליינער צאהל אין די קינסט-לערישע קרייזען פון יעדער שטאט. נישט אלעמאל קומען זיי דווקא פון ארימע, פרומע יודישע היימען, טייל פון זיי שטאמען דווקא פון באלעבאטישען קרייז, און ארום זיי דרעהען זיך ארום ווי די ביהנען גוי'אישע טוגענטניקעס, בחורים, וואס קאנען גאר נישט, טויגען זיך צו גאר נישט, און דער עיקר, — זיי ווילען גארנישט נישט טון.

די לאגע ווערט קאמפליצירטער, ווען עס קו-מען קינדער, און די קינדער הויבען אן צו קו-מען אין דער קריסטליכער געזעלשאפט, און דארטען ווייסט מען נישט, ווי זיי אויפצונעהמען — יא-קריסטען, נישט-קריסטען.

אין א היבשער צאהל פון די געמישטע היי-ראטען, ווערט די הייראט צוריסען. מען צוגעהט זיך, מען גט זיך. איבערהויפט קומט דער קריזיס א צוויי דריי יאהר נאך דער חתונה. מען האט זיך צוגעגע-סען איינס דאס אנדערע, עס ווערט לאנגווייליג און עס הויבט אן צו ציהען צוריק צו דער איי-גענער פאמיליע אדער נאך געזעלשאפט און דא הויבט זיך אן די הויפט-צרה: איהר געפעלט נישט זיין געזעלשאפט, ער זיצט און שווייגט אין דער געזעלשאפט פון איהרע פריינד. זי הויבט אן צו קריטיקירען זיינע קרובים, זיינע בעקאנטע. ער ענטפערט אפ מיט א קריטיק אויף איהר קרייז.

זי, אלס קריסטין, ווייסט, וואס איהרע קריסט-ליכע פריינד מוזען זאגען פריוואט וועגען איהר און וועגען איהר מאן. און דאס פערדריסט איהר — ער איז דאך פארט איהר מאן. לאזט זי אויס דעם כעס נישט צו איהרע קריסטען, נאר דווקא צו איהם, צום יודען. ווען ער וואלט געזעסען אנ-דערש, גערעדט אנדערש, וואלטען זיי אזוי פון איהם נישט גערעדט. נישקשה, טענה'ט זי, אז מען איז א יוד קאן מען נאך אלץ זיין א מענש, אן אמעריקאנער. גענוג יודען, וואס האלטען זיך פונקט ווי קריסטען....

דיי קריסטליכע פרוי איז אבער אויך נישט צו פערדענקען. אויך איהר ראלע איז גאר נישט אזוי גוט, זי איז געוואוינט צו אן אנדער סביבה, וואו מען רעדט וועגען אנדערע זאכען און מען לעבט מיט אנדערע אינטערעסען. די יודישע אינטערעסען זענען איהר פרעמד און לאנגווייליג. דערצו גיבען איהר די גויים צו פיהלען, אז זי איז א יודישע גויע, מען לאדט איהר נישט איין צו יענע ווי-זיטען, וואו מען לאדט קיין יודען נישט איין. מען קאן דאך איהר נישט לאדען אהן איהר מאן, און איהר מאן וויל מען נישט, צי ער געהט יא אין קירך, צי ניט. קירך, די קריסטין, וואס איז פערהייראט צו א יודען פיהלט דעם אנטיסעמיטיזם צוגלייך מיט איהר מאן. און אזוי ווי די שולד פאר דעם ווארפען אויף איהרע אייגענע קריסטען איז איהר נישט צום הארצען, ווארפט זי די שולד אויף יודען.

ווארום דעם אמת מוז מען זאגען, אז ווען א קריסט אדער א קריסטין איז פערהייראט צו א יודען, איז אפילו ווען זייער פערזענליכער לעבען איז הארמאניש און צופרידענשטעלענד, ווערען זיי אלץ קריטיש צו יודען. זיי ווערען אפשר נישט קיין פרינציפיעלע אנטיסעמיטען. אבער זייער מיי-נונג פון יודען איז גאר נישט קיין הויכע, און זייער אינטערליכע בעציהונג איז גיכער א פיינדליכע ווי א פריינדליכע.

עס קאן זיין, אז הערין זענען שולדיג די יודען אליין, יודען פיהלען גארנישט, וויפיל זיי רעדען געגען יודען. קריטיקירען יודען, לאכען אפ פון יודען. הערט זיך צו צו אבי וועלכער יו-דישער געזעלשאפט ווען איהר דארט הערען רייד אויף יודען, וואס ווען זיי וואלטען אפגעדרוקט פון א גוי, וואלט מען געגען דעם געפיהרט א באציא-נאלע מלחמה. וואו א גוי פאלט אריין אין א יודישער געזעלשאפט, ווען ער לעבט בסדר מיט יודען, הערט ער זיך אן אזוי פיל קריטיק און שפאט אויף יודען, אז עס וואלט געקלעקט צו מאכען פון איהם נישט איין אנטיסעמיט נאר צעהן אנטיסעמיטען, ווארום, מען דארף האבען אין זינען, אז דער גוי וויסט נישט קיין חכמות: ער נעהמט אן יעדע בעמערקונג פון יודען וועגען יודען פאר גוט געלד, ווי דער יוד וואלט עס טאקע געמיינט די גאנצע הונדערט פראצענט. און צו דעם קומט נאך צו דער פאקט, וואס יעדער פרעמדער זעהט מעהר די נעגאטיווע זייט ווי די פאזיטיווע. דאס ליגט שוין אין מענשליכען כאראקטער.

א קריסטין האט געמאכט אן אנפראגע ביי עטליכע קריסטען, וואס זענען פערהייראט צו יודען, וואס דענקען זיי וועגען יודען, און אט זענען כא-ראקטעריסטישע ענטפערס:

„דער יוד איז גוט אינדיווידועל, פאר זיך אליין איז דער יוד א וואוילער מענש, אבער אלע צוזא-מען, ווען עס ווערט א קאהאל, — זאל גאט אויס היטען".

„די יודישע פרוי איז פיקאנט און רייצענד און געטריי, אבער דער יודישער מאן, — ער ווייסט נאר געלד, און וואשט זיך נישט גענוג".

„יודען זענען ווי אלע מענשען, נאר אביסעלע ערגער. דאס האבען די אומשטענדען פון זיי געמאכט, אז זיי וועלען זיך אסימילירען מיט די גויים, וועלען זיי ווערען ווי אלע מענשען".

„דער יודישער מאן, אלס א מאן, איז א גוטער מענש, עהרליך, געטריי און ארבייטסזאם. ער איז גוט אלס פאמיליען-מאן, אבער נישט אלס חבר. ער האט נישט קיין חוש פאר געזעלשאפט-ליכקייט, פאר דער פערוויילונג פון לעבען".

„א יוד איז צופיל באלעבאס אלס מאן. עס שטעקט נאך אין איהם א שטיקעל אזיע. דערפאר זאגט מען דאס, אז יודען ווילען אלץ בעהערשען. ס'איז אין כאראקטער".

„די יודישע פרוי איז צו טומעלדיג, צו שרייעדיג, גיט אויס א פערמעגען געלד אויף קליידער און אין קאפ ליגט איהר נאר פוסטע זאכען. זי פאדערט פון מאן צופיל".

„יודען זענען צו משפחה'דיג, פערטשעפעט זיך מיט איין יודען, שלעפט ער אייך באלד אן זייבע פעטערס מיט די מוהמעס, מיט די קוזינעס, א יוד געהט נישט אליין, — אז ער געהט, געהט דאס גאנצע פאלק ישראל".

אט אזוי געהען די ענטפערס פון גויים וועגען יודען.

געמישטע הייראטען שאפען א געגנערישען געפיהל צו יודען, אנשטאט צו דערנעהנטערן די צוויי פעלקער.

נייער פאלקסבלאט — דאס לאדזשער לעבען — נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 4 י׳ תמוז תרצ״ג	יולי
זון־אויפגאַנג	3.18
זון־אונטערגאַנג	8.

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער האַנדעלס - קאַמער

זענען בעריהרט געוואָרען פראַגען, וואָס זענען זעהר וויכטיג פאַר די יודישע קליינהענדלער

בעכטען איז פאָרגעקומען אַ פּלענאַרע זיצונג פון דער לאָדזשער האַנדעלס־קאַמער, צו דער זי־צונג זענען געקומען נאָר 38 ראַטמענער, אַזוי אַז ס׳ האָבען נישט געקענט בעשטאַכט ווערען די פראַ־גען וואָס מוזען האָבען אַ קוואַליפיצירטע מעהר־הייט, באַכ׳ן אָנבעהמען דעם פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער זיצונג, האָט פּרעזעס גייער איבער־געלייענט דעם בעריכט פון דער טעטיגקייט פון פּרעזידיום פאַר׳ן יאָהר 1932, צום בעריכט האָט גענומען אַ וואָרט ראַטמאַן כאַרי, וועלכער האָט צווישען אַנדערען געזאָגט, ס׳איז נישט קיין סוד, און קיין נייעס, אַז ביי אונז איז שלעכט, יעדער זעהט ווי אַזוי צו ראַטעווען זיין עקזיסטענץ, מען אָרגאַניזירט וועלטקאָנפערענצען,, ביי אונז אין לאַנד ווערען צוזאַמענגערופען איינער נאָכ׳ן אַנ־דערען צוזאַמענפאָהרען וואָס דאַרפען זוכען און געפינען מיטלען ווי אַזוי צו דערהאַלטען מענשען ביים לעבען און ביי זייערע פּרנסות, אין דערזעל־בער צייט ווערען אַרויסגעגעבען פעראָרדענונגען און פאַרשריפטען, וועלכע בעהמען צו די עקזיסטענ־צען ביי טויזענדער אַזוי אויך פּעראָרימטע און רר־איגירטע הענדלער, למשל די פעראָרדנונג וועגען דעם פערקויף פון מילך, וואָס צונעהמען די עקזיס־טענץ ביי טויזענדער אָרימע מענשען, וועלכע האָ־בען זיך בזיו איצט בעשעפטיגט מיט מילך־האַנדעל אַ מענש, וואָס האָט צוויי אָדער דריי קיהען יעצט נישט זיין ביכולת נאָכצוקומען די שווערע פאָהערונ־גען פון דער נייער פעראָרדנונג,

די מאַכט גיט אויך לעצטענס אַרויס קאָנצעסיעס און ערלויבענישען דעם פערבאַנד פון די רעזערווי־אָפיצירען אויף סטראַגאַנעס, וועלכע ווערען גע־שטעלט נעבען אַלטע סטראַגאַנעס און געזועלב־בעזי־צער, וועלכע זשליפען אַזוי אויך קוים, די רעזערווי־אָפיצירען אַליין האַלטען אויך נישט די סטראַגאַנעס און טרעטען זיי אָפּ אַנדערע. דערזוייל ווערט צוגע־נומען דאָס ברויט ביי די אַלטע בודבעזיצער און געזועלבער, וועלכע דאַרפען שוין איצט צאָהלען בערג מיט פערלעגענע שטייערען.

די פּראַקטיק פון די עקזעקוטאָרען איז מאַנ־כעסמאָל נישט אַזעלכע ווי זי האָט געדאַרפט זיין, אַזוי למשל האָט מען ביי אַ בעקער האַלב פינף פאַרטאָגס צוגענומען מעהל פאַר שטייערען. דאָס מעהל האָט אַפילו נישט געהערט צום בעקער, נאָר איז געוועזן דאָס אייגענטום פון „נותן לחם“, וועלכע האָט געבעטען דאָס מעהל אויסצובאַקען ברויט פאַר דער קוך, וואָס דער דערמאָהנטער פעראיין פיהרט. אַ זעקעל מעהל קאָסט 24 זלאָטעס, ס׳איז אָבער שוין האַלב ניין פערקויפט געוואָרען פאַר 12 זלאָטעס אַ זעקעל, ראַטמאַן כאַרי בעט דאָס פּרעזידיום פון האַנדעלס־קאַמער צו פערנעהמען זיך מיט די דאָר־זיגע ענינים.

צום סוף פון דער זיצונג איז אָנגענומען גע־וואָרען די דינסט־פּראַגמאַטיק פאַר די אָנגעשטעלטע אין די האַנדעלס־קאַמערען.

ערב נייע פרייזען אויף ברויט

(א) דער מאַגיסטראַט האָט אויף מיטוואָך, דעם 5 ד.ח. בעשטימט אַ זיצונג פון דער צעניק־קאָמיסיע, כדי אויסצואַרבייטען נייע פרייזען אויף געבעקס.

דער מאגיסטראט האט בעקומען דעם בעשטעטיגטען ביודזשעט אויפן יאהר 1933/4

(א) דער לאָדזער מאַגיסטראַט האָט דעם 30 ד.ח. בעקומען פון ד׳ער וואָיעוואָודזטווע בעשטע־טיגט דעם שטאָטישען ביודזשעט אויפן יאָהר 1933/4, אין וועלכען עס זענען אַדורכגעפיהרט געוואָרען אַ רייהע אָפּשפּאָרונגס־אויסבעסערונגען.

אפגעלייגט דאס בויען

פון דער טראַמוואַי־ליניע נומער „0“

(2) מחמת׳ן אַלגעמיינעם קריזיס און די ירידה אין די הכנסות האָט די טראַמוואַי־דירעקציע בעשלאָסען אָפּצולייגען אויף איבעראָיאָהר דאָס בויען פון דער נייער טראַמוואַי־ליניע „0“ (זעראָ), וואָס האָט געדאַרפט פיהרען פון באַלוטער מאַרק ביז׳ן רעימאָנט־פּלאַץ, דורך 11 ליסטאָפּאַד, גדאַנ־סקאַ זשעראָמסקיעגאָ, פּיעטריקאָווער, גלובנאַ, קילינסקיעגאָ און פּאָמאָרסקאַ.

אמטליכעס

(2) נעכטען איז אַרויסגעפאָהרען אויף זיין 6־וואָכעדיגען אָפּרוה־אורלויב דער קרייז־אַרבייטס־אינספּעקטאָר, ה׳ וואָיטקאָוויטש. איהם פערטרעט דער אינספּעקטאָר קאָקאָווסקי.

* * *

(2) נעכטען האָט אָנגעהויבען זיין אורלויב דער לייטער פון דער צווייטער בריגאַדע ביים אויספאָרשונגס אַמט, געהילפס - קאָמיסאַר יוזעף קאָוואַלטשיק.

זיין אַמט האָט אויך איבערגענומען דער לייטער פון 1. אַמט, קאָמיסאַר אַלעקסאַנדער סטאַבהאָלץ, וועלכער האָט זיך אקאָרשט צוריקגע־קעהרט פון אורלויב.

דינסט-מיידלעך — גנב׳טעס

(2) נעכטען האָט דאָס דינסטמיידעל, קלאַראַ רובשטיין, וועלכע איז געווען בשעתה אָנגעשטעלט ביי אַ געוויסער סאַלאַ וויינבערג (לוטאָמירסקאַ 7) געהאַט אַ פּראָצעס אין געריכט פאַר׳ן בע׳גנב׳ענען סיסטעמאַטיש איהר באַלעבאָסטע. זי האָט בעקומען אַ פּסק — אַ יאָהר טורמע.

* * *

(א) דאָס דינסטמיידעל זאָפיאַ טראַווין האָט פאַר׳ן אַרויס׳גנב׳ענען ביי איהר אַרבייטסגעבער, האַרי דונקיעל (סרעבזשינסקאַ 38) 980 זלאָטעס בעקומען נעכטען פון געריכט אַ פּסק־דין דריט־האַלבען יאָהר צו זיצען. זי האָט בעקומען אַזאַ גרויסע שטראָף, ווייל עס־איז שוין ביי איהר נישט צום ערשטען מאָל.

א פערברעכער מרחמת מענשען-שנאה

ער האָט זיך עטליכע מאהל געפּרובט צו אַרויסרופען באַהן־קאַטאַסטראָפעס, אבער ס׳איז איהם נישט געראָטען. — די סבה איז, ווייל „מענשען האָבען איהם אָפּגענאַרט“. — ער איז אבער אזוי אויך גאַנץ ווייט געווען פון צו זיין אַ צדיק

בעקומען א פסק — אכט יאהר טורמע

(2) נעכטען איז פאַר׳ן קרייז־געריכט געשטאַ־נען דער 36־יאָהריגער יאַן דרעוויטש (אָדער: דרעוויץ).

ער איז נעמשפט געוואָרען דערפאַר, וואָס ער האָט דריי מאָהל געפּרובט אַרויסרופען באַהן־קאַטאַסטראָפעס דורך דעם, וואָס ער האָט צודרייט און צונומען די שינעס, אַרויסגעשרויפט די שרויפען פון די שינעס ביי דער סטאַציע לאָדז־קאַלישער (דעם 7 מערץ ה.י.); ביי דער סטאַציע קאַראַלעוו (דעם 10 מערץ) און ביי זשאַביעניץ (דעם 12 מערץ).

אין שייכות מיט די בעצייטענס ענטדעקטע 3 פערברעכענס איז פעראָרדענט געוואָרען אַ גענויע אָבסערוואַציע פון דעם באַהן־אָפּשניט לאָדז־קאַלי־שער – זגיערזש, און אין רעזולטאַט איז ער נישט ווייט פון דער באַהן־ליניע אַרעסטירט געוואָרען.

בעת דער פּשאָדאָוויק באַדע, וואָס האָט איהם אַרעסטירט, האָט איהם געשטעלט די פראַגע, וואָס ער האָט געטון אויף דער באַהן־ליניע, האָט דרעוויץ געענטפערט:

– איהר ווייסט עס אַליין גאַנץ גוט.

פאַרן אויספאָרשונגס־ריכטער האָט ער זיך מודה געווען אין זיין פערברעכען, דערקלעהרענדיג דערביי, אַז ער האָט געוואָלט ברענגען צו די קאַ־טאַסטראָפעס, בכדי זיך נוקם צו זיין אין דער גע־זעלשאַפט.

ער האָט איבערגעגעבען, אַז פונם יאָהר 1922 ביז 1924 האָט ער געאַרבייט אין דער פירמע קינדערמאַן, אַלס פאַרבער, און אַז פאַרן שלאָגען דעם מייסטער האָט מען איהם פון דער פאַבריק אַרויסגעוואָרפען.

שפּעטער – האָט ער דערציילט – האָט ער געאַרבייט אינם רעסטאָראַן פון זיין פאָטער אויף וואָדנע גאַס 18, און ווען דער דאָזיגער רעסטאָראַן איז ליקווידירט געוואָרען, האָט ער בעקומען 15,000 זלאָטעס געלד.

אַט דאָס געלד האָט ער פערבאָרגט אויף פּראָצענט די אינהאָבער פון אַ וויין־האַנדעל: יאַקוב פרישמאַן און אַלעקסאַנדער ווייס. די דאָזיגע לייט האָבען איהם נישט נאָר נישט געצאָהלט קיין פּראָ־צענטער, נאָר זענען בכלל ענטלאָפען...

ווי געזאָגט, איז נעכטען פאָרגעקומען זיין פּראָצעס.

אויף דער פראַגע, צי ער איז אַמאָל געווען בעשטראָפט, דערקלעהרט ער, אַז איין מאָל – דורכן לאָדזשער שטאָטישען געריכט, אויף 4 חדשים, מיט׳ן אָפּלייגען די שטראָף, פאַרן פעלשען שטעמפּלען...

ווען דער געריכטס־פּאָרזיצער דערמאָהנט איהם, אַז ער איז אויך געווען בעשטראָפט דורכן לובלינער מיליטער־געריכט, איז ער זיך מודה, דאָס ער, אַז ער איז דאָרט געווען פערמשפט פאַרן מיס־ברויכען מיט דער מאַכט אויף 3 יאָהר, און פאַר אַ גנבה – אויף 2 יאָהר טורמע.

לויט דער אמונה, זאָגט ער, איז ער אַנ־עוואַנגעליקער...

דער פאָרזיצער לייענט אַדורך דרעוויטשעס דערקלעהרונגען, וואָס ער האָט געגעבען בעת דער אויספאָרשונג, און פרעגט איהם, חלמאי ער האָט אויסגעקליבען אַזאַ ווייטען מהלך פאַר זיינע פער־ברעכענס, און נישט כאָטש אָדער ווידזעוו.

דערויף דערקלעהרט, ער, אַז אויף כאָטש און ווידזעווער באַהן־ליניעס זענען נישט פאַראַן קיין שרויפען, נאָר האַקעס. וועלכע עס איז נישט אַזוי לייכט אַרויסצוציהען, און אגב איז נאָהענט פון זשאַביעניץ דאָ קשאַקעס און וואַלד, וואו ס׳איז לייכט זיך אויסצובעהאַלטען.

די ליניעס – זאָגט ער – האָט ער בע־טראַכט נאָך אין חודש פעברואַר.

אַ שטילעט האָט ער געהאַט ביי זיך מחמת זעלבסטשוץ־טעמים, ווייל ער האָט זיך אַנומעלט צוקריגט מיט אַ געוויסען יאַן טשעשיעלסקי, וועל־כער האָט איהם געסטראַשעט, אַז ער וועט איהם דערמאָרדען.

דערציילענדיג וועגען זיינע הכנות צו אַדורכפיהרען די באַהן־קאַטאַסטראָפע דעם 6־טען מערץ, האָט ער אויסגעשריפט און פונאַנדערגע־נומען די שינעס, צוואָרפען אַרום די שרויפען און געוואַרט עטליכע שעה אויף דער קאַטאַסטראָ־פע, וועלכע איז דאַן נישט פאָרגעקומען, טראָץ דעם, וואָס עס זענען פערבייגעגאַנגען עטליכע פּאַסאַזשיר־צוגען. אַ מידער איז ער דאַן אַוועק און זיך געלייגט שלאָפען...

אויף דער פראַגע פונ׳ם פאָרזיצער, הלמאי האָט ער צוליב צוויי מענשען וואָס האָבען איהם אָפּגענאַרט, געוואָלט אומברענגען צעהנדליגער אומשולדיגע – ענטפערט דרעוויטש, אַז עס איז איהם שוין בכלל נישט געווען קיין נפקא־מינא, ווייל ער האָט סיווי אַליין געוואָלט בעגיין זעלבסטמאָרד, און צו דעם צוועק מיטגעטראָגען מיט זיך אַ רי־מען, מיט וועלכען ער האָט זיך געוואָלט צוביג־דען צו די שינעס... ער האָט אָבער געמוזט אי־בערלייסען די אַרבייט, ווייל צוויי פּרויען, וואָס זענען דאַן אָנגעקומען, האָבען איהם דערין גע־שטערט.

אויף דער פראַגע, הלמאי ער האָט נישט אָנגעקלאָגט אין געריכט די מענשען, וואָס האָבען איהם בעשווינדעלט, ענטפערט ער, אַז דאָס האָט געדאַרפט קאָסטען געלד.

דער פאָרזיצער גיט איהם צו פערשטיין, אַז אַנ׳אַרבייטסלאָזען דינט דאָס רעכט פון אָרימעלייט

דערויף ענטפערט דער פערברעכער, אַז אַ קאַמאַרניק וואָלט פערלאַנגט געלט, און אַז חוץ מזה ווייסט ער נישט דעם אַדרעס פון די צוויי שווינדלערס, וואָס וואוינען איצט אין ווארשא.

פון די ווייטערדיגע דערקלעהרונגען איז געווען צו זעהן, אַז דרעוויטש האָט זיך שטאַרק מכין געווען צו אַדורכפיהרען זיינע פערברעכענס:

ער האָט גענוי שטודירט די שפּחים, וואו ער האָט פונאַנדערגעשרויפט די שינעס, שטאַרק מעיין געווען אינם פאָהר־פּלאַן, און זיך פערטיפט אין די בעקאַנטע ראַגאָווער קאַטאַסטראָפעס.

גאָך די רעדעס פונם פּראָקוראָר, וועלכער האָט פאַר איהם געפאָדערט 15 יאָהר טורמע און דעם אַדוואָקאַט, בעקומט דאָס לעצטע וואָרט דער פערברעכער גופא, וועלכער זאָגט, אַז ער האָט חרטה אויף זיינע מעשים, און בעט אַ מילדען אורטייל.

דאָס געריכט טראָגט אַרויס פאָלגענדען פּסק־דין:

פאַר׳ן ערשטען פערברעכען – 6 יאָהר; פא־ן צווייטען – 5 יאָהר; פאַרן דריטען – 8 יאָהר. צוזאַמען – 8 יאָהר טורמע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורנע

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ק. ליינ־וועבער (פרייהייטס־פּלאַץ 2), י. האַרטמאַן (מלי־נאַר קא 1), וו. דאַנילעצקי (פּיעטרקאָווער 127), א. פּערעלמאַן (ציגעל־גאַס 32), י. צימער וואָול־טשאַנסקאַ 37), פּ. וואָיטשיצקי (נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 27).

אומגעקומען 2 יונגלעך

כאַפּענדיג וואַנעס, און כאַפּענדיג ראַקעס

(2) אין דאָרף סולמיערזשיצע, ראַדאָמסקער קרייז, איז בעת׳ן אַרונטערוואַרפען וואָראָנע־נעסטען, פון אַ הויכען בוים, אַרונטערגעפאַלען דער 12־יעהריגער טאַדעאוש שוויטאַלא און איז דערהרגעט געוואָרען.

(2) אין דאָרף מליגאַזשעוו, וולוינער קרייז, איז כאַפּענדיג ראַקעס אין דעם דאָרטיגען טייכעל דערטרונקען געוואָרען דער 13־יעהריגער סטעפאַן גאַווראַנסקי.

טראגעדיע פון א יודישען פוהרמאן

ער בעגייט זעלבסטמארד ביי זיין גע׳גט׳ער ווייב

(2) אין טאָמאַשאָוו, אויף וואַסכאַדניע 21 האָט לאַנגע יאָהרען געוואוינט מיט זיין ווייב, טויבע, דער פוהרמאַן שיע קאַנעט.

מהמת׳ן פּאַך זיינעם איז ער תמיד כמעט געווען אינדרויסען, און זיין ווייב פלעגט בלייבען אין שטוב אַליין.

אַ ביסעל בייזע צינגער, אַ ביסעל סתם חשדים – און דער פוהרמאַן האָט אָנגעהויבען צו חושד זיין די ווייב זיינע, אַז זי פערראַט איהם מיט אַנ־דערע מענער.

עס האָבען זיך צווישען דעם פּאָר־פאָלק אָנ־געהויבען ווילדע מחלוקת׳ן און דער סוף איז גע־ווען, אַז זיי האָבען זיך מיט א צייט צוריק גע׳גט...

ס׳רעדט זיך נאָר אָבער אַזוי – אַ סוף.

פון אַ סוף איז נאָך געווען גאַנץ ווייט.

והא ראיה:

דער פוהרמאַן האָט משמעות נאָך אַלץ ליב געהאַט, שוין נאָכ׳ן גט אפילו, און ער האָט זיך די טעג מיישב געווען – ער וועט גאָר ניין זי אי־בערבעטען, און צוריק מיט איהר חתונה האָבען.

געטראַכט און – געטון.

אַז ער איז אָבער צו איהר געקומען, אָנגע־הויבען זיך אויסצוטענה׳ן, און זי... האָט איהם געוויזען די טיר – האָט ער אַרויסגעכאַפּט אַ רע־וואָלווער און זיך דערשאָסען אויפ׳ן אָרט.

דער פאַקט האָט געמאַכט אַ שטאַרקען רושם ביי דער טאָמאַשאָווער יודישער בעפעלקערונג.

Dr. R.
Zalcwasser
CHIRURG — כירורג
ציגעל־גאַס 19, טעל. 125-17
נצהמט אָן פון 1—2 בייטאָג און פון 4—7 נאָכמ.

אַלץ דערפאַר, ווייל ר' דוד איז געווען אזוי נאַאיוו...

א מעשה מיט א הויזווירט און א לאָקאַטאָר

האָבען מיר אַ כלל, אַז הויזווירטען זענען פּער האַן פּערשידענע:

אַזעלכע וואָס צוליב אַ פּאָר גראָשען זענען זיי עלול אַרויסוואַרפען אָרימע לייט אין מיטען ווינטער אין די גרויסע פרעסט, קליינע פּיצעלעך קינדער אויפ'ן גאַס אַרויס, און אַזעלכע, וואָס טוען דאָס נישט, און גם זו לטובה.

די מעשה פון וועלכער לאָקאַטאָרען דאַרפען זיך אַראָפּנעהמען אַ מוסר השכל, און „געהען ווי זיי געהען" האָט זיך פּעלאָפען אויף ווסכאָדניע גאַס.

הייסען הייסט דער בעל דבר, ר' לייב, און האַלטען האַלט זיך אָט דער ר' לייב צו גאָלע צרות, פאַר אַן אָרענטליכען פרומען יודען, ווי דען? אַז מ'הייסט ר' לייב, איז דאָך נישט שייך.

וואוינט ביי דעם דאָזיגען ר' לייב אַ לאָקאַטאָר אַנ'ערך פון אַ יאָהר צוואַנציג: פערנעהמענדיג אַ געוועלב מיט צוויי שטובען, צאָהלט אַ פרייז אַנ'אַנשטענדיגען פאַר די דירה, די לעצטע יאָהרען, אַזוי גרויס ווי 60 זל. אַ וואָך, דאָס איז אַ קימא לן פון 3000 זל. אַ יאָהר.

פאַר וואָס, עפּעס אַזויפיל? דערפאַר וואָס כל ימיו איז דער לאָקאַטאָר געווען אַ בעל-פרנסה, פדיון האָט נישט געפעהלט, פריהערדיגע צייטען איז נישט געווען אַזויפיל שפּייז-געוועלבער, האָט די גאַנצע גאַס געצויגען צו ר' דידן, איז טאַקע געווען אַ שפע.

ווי לאַנג איז אָבער דער שיער? ר' דוד ווערט עלטער, שוואַכער, נישט קיין וואונדער: 38 יאָהר פיהרט שוין ר' דוד ס'דאָזיגע מסחר אויף דערזעלבער גאַס, אַרבייטענדיג חמור למשא, פון 6 אינדערפריה ביז 12 ביינאַכט. געוועלבער וואָס רייסען דעם ביסען פון מויל, פעהלען נישט, אַזוי לאַנג, ברייט, ר' דוד האָט אָנגעהויבען [illegible]צושטעהען, וואָס אַמאָל מעהר און מעהר און צום סוף איינגאַנצען דיך אָפּגעשטעלט, נישטאָ מיט וואָס צו דעקען די בעלי חובות, נישטאָ פאַרוואָס צו קויפען אַביסעל סחורה און אויסצופּולען די לעריגע פּאָליצעס.

איז דאָך אָבער ר' דוד אַנ'אָרענטליכער מענש, וועט ער דאָך מיט קיין בעל-הבית נישט איינרייסען, וואָרום אויך די איינענע מעשה: וואָס, וואָס, נאָר דאָס שטיקעל דאַך איבער'ן קאָפּ מוז מען דאָך האָבען?! בפרט אויף די אַלטע יאָהרען.

געזעהען, אַז די בעלי-חובות ווילען איהם צו־רייסען אויף שטיקלעך, געהט ער צום בעל-הבית:

— אַזוי און אַזוי, ר' לייב, ביזך אַפקיד רוחי, טוט מיט מיר, ווי איהר פערשטייט. איז עס אַנ'אַל דערפאַר, ווייל איך בעסער, אַז איהר זאָלט אייך פאַר־זיכערען די צוויי קוואַרטאַל דירה-געלד, וואָס קומט אייך. זייט אַזוי גוט און מאַכט אַ „זאַיעגטשע" אויפ'ן ביסעל סחורה מיט'ן ביסעל גראַטעס, יעגע מעשה: כ'וויל דאָך מיט ווענען כ'האָב צו טוהן. אפשר וועט גאָט געבען, ס'וועט זיך טרעפען אַ לאָקאַטאָר מיט עפּעס אָפּטרעט-געלד, אַביסעל אייך, אַביסעל מיר, נאָר, פערשטייט זיך, כדי להחיות נפשי, צו קאָנען איינהאַנדלען אַנ'אַנדערע, קלענערע דירה, אַבי אַ שטיקעל דאַך איבער'ן קאָפּ, איך רעכען איהר וועט מיר קיין עוולה נישט טוהן, עפּעס אָפּגעוואוינט אַ וועלט, בעצאָהלט שוין מעהר דירה-געלד ווי ס'גאַנצע הויז האָט געקאָסט, נישט אמת, ר' לייב?

— אָבער וואָס רעדט איהר, ר' דוד, וואָס פאַלט אייך איין? ווער ווער וועט אייך מאַכען „זאַיעגטשעס"? איך, איך? אַנ'אַלטען גוטען פריינד, אַ לאָקאַטאָר פון דרייסיג יאָהר? געהט שוין געהט! פּערדרעהט אייך נישט דעם קאָפּ. וועט איהר קאָנען, וועט איהר צאָהלען, און אויב חלילה נישט, איז אויך רעכט, איך וועל אייך אויף די אַלטע יאָהרען נישט וואַרפען, וואָס רעדט איהר? איהר ווייסט מיט וועמען איהר רעדט? איך הייס ר' לייב.

— ניין, ר' לייב, האַלט זיך ר' דוד ביי ס'זייניגע איך ווייס וואָס כ'רעד: זיי וועלען מיך צוטראָגען און ס'וועט חלילה, פאַר אייך שפּעטער נישט סטייען אָט האָט איהר געלד אויף קאָסטען און טאָמער וועט מען דאַרפען וועל איך אייך צוגעבען, אַבי איך זאָל וויסען, אַז איהר זענט פערזאָרגט, אַבי איך זאָל קאָנען אייך קענען גלייך קוקען אין די אויגען אַריין....

— נו, מילא, ר' דוד, ס'איז מיר אַוודאי נישט ניחא, נאָר אויך די אייגענע מעשה: איהר ווילט דווקא, וועל איך פערשרייבען ס'ביסעל סחורה מיטן ביסעל מעבעל.

און ר' לייב האָט צוליב געטוהן, פערקלאָגט אין סאָנד און גענומען פערשרייבען די זאַכען עפּעס אויף אַזאַ אופן אַז ר' דידן איז עפּעס די מעשה אויסגעקומען משונה ווילד, אַזוי, למשל, האָט ר' לייב, מערקווירדיג פערשרייבען אַ קרעדענץ צום מקח פון צעהן זלאָטעס, אַ קליידער־שאַנק — פינף זל. אויסגעבעטע שטוהלען צו צוויי זלאָטעס, מיט איין וואָרט: אַלץ צו אַזעלכע שפּאָט-ביליגע פרייזען אַז ר' דידן האָט גענומען שינדלען פאַר די אויגען. פרעגען האָט ער נישט געוואָלט: אויף ר' לייב'ן קאָן מען זיך פערלאָזען, מסתמא ווייס ער, וואָס ער טוט, און געגנאַרען וועט ער אַוודאי נישט.

ביים איבערשרייבען די זאַכען, גייט מען, געוועהנליך אַן אַ טאָג פון דער ליציטאַציע.

— ווי מיינט, איהר ר' דוד, אויף ווען בעשטימט מען די ליציטאַציע?

— וואָס איז די נפקא מינה? טוט ר' לייב, ווי איהר פערשטייט...

און ר' לייב האָט טאַקע געטוהן אַזוי ווי ר'האָט פערשטאַנען.

אַז ס'איז געקומען דער טאָג פון דער ליציטאַציע איז געקומען ר' לייב צו ר' דידן, און אָהן שום הקדמות אַזוי געזאָגט:

ר' דוד, עס טוט מיר לייד, נאָר איך מוז דעם היינטיגען טאָג האָבען ס'גאַנצע געלד, יאם לאָ, וועט איהר אַזוי גוט זיין געזעגענען זיך מיט'ן ביסעל שאר ירקות, און תיכף ומיד אָפּרייניגען די דירה.

ר' דוד האָט תחילת געמיינט, אַז ר' לייב מאַכט שפּאַס, באַלד האָט ער אָבער זיך איבערצייגט אַז ר' לייב איז נישט פון די מענשען, וואָס האָבען ליב שפּאַסען און קאַזוי ווי אויפצוצאָהלען דאָס געלד האָט ר' דוד נישט געהאַט, האָט דער קאָמאָרניק זיך גענומען צו דער ליציטאַציע, און ר' לייב האָט זיך געשטעלט צו דער קניה, איינהאַנדלענדיג ס'גאַנצע ביסעל סחורה מיט'ן גאַנצען ביסעל בעל-הבתישקייט פאַר חי ק"ק. עס האָט נישט געהאָלפען געוויינען, טרעהרען, מוסר פון שכנים, מ'האָט אַרויפגעטראָגען צו ר' לייב'ן דאָס גאַנצע ביסעל האָב און גוטס. נישט איבערלאָזענדיג אַפילו קיין בענקעל אין שטוב.

ס'איינציגע פון ביסעל בעבעכעס, וואָס ר' לייב האָט געהאַט פערגעסען און איבערגעלאָזט אויף די ליידיגע פיער ווענד, איז געווען אַנ'אַלטער אָבער נאָך אַ לייטישער וואַנד-זייגער, דערמאָנט אַן דעם האָט איהם דער סטרוזש פון הויז. האָט שוין ר' לייב אַנדערש נישט געקאָנט, אָנגענומען זיך מיט האַרץ און... דעם דאָזיגען זייגער אָוועקגעשאָקען דעם סטרוזש... ביי ר' דידן הייסט עס, האָט דער זייגער געהאָנגען אין שטוב פון באַלד נאָך דער חתונה, אַ קימא לן פון אַנ'ערך פערציג יאָהר, זאָל דער סטרוזש אויך האָבען אַנ'אָנדענקען....

אָט אַזוי, האָט אַ יוד, אַ בעל-הבית פון אַ הויז. וואָס הייסט ר' לייב, און וואָס האָט אַ שם פון אַנ'אַנשטענדיגען, פרומען יוד, און דער שטאָט לאָדז, אויף דער ווסכאָדניע גאַס, און יאָהר 1933 אין אַ צייט פון אַנ'אומברחמנותדיגען קריזיס — אָפּגעשען זיין לאָקאַטאָר נאָך דערפאַר, וואָס יענער איז געווען אַזוי נאַאיוו און איהם געגלויבט...

I. M.

גוט מאָרגען!

א רחמנות אויפ'ן פּעטער!..

אַי, האָט מיין פּעטער געהאַט אַ שאָדען! 2 מיליאָן זל. היזוק. נישט גענבעסען, נישט געטרונקען און 2 מיליאָן זל. — ווי פון דער טאַש אַרויס!

מיין פעטער, ווי איהר ווייסט, זוכט זיין גאַנץ לעבען דעם מיליאָן דאָלאַר. אויף דער לאָטעריע שפּילט ער „אַגראַ" — אויף 10 לאָסען, אַ חוץ, וואָס ער נעמט אויף „טאָמער דאָך", און אַ חוץ וואָס ער שפּילט אויף שותפות. איצט: דאָלאַרזבקעס, בודאָוולאַנקעס, און רעדט איהר מיט'ן פעטער, איז ער אַלץ אַנ'אָפּטימיסט — דער מיליאָן דאָלאַר וועט קומען!..

פרעגט איהר איהם: — פּעטער, וואָס תערט זיך? ווייסט איהר פריהער, אַז דער ענטפער וועט זיין: דער מיליאָן דאָלאַר איז נאָך אַלץ נישטאָ — אָבער ער וועט קומען!..

פרובט מען טענה'ן מיט איהם, ווירקען: פעטער, די צייטען זענען אַזעלכע ביטערע, יעדער רעדוצירט די פרייזען. אַלץ ווערט ביליגער, שיך, קליידער, לעבענסמיטעל — אַפילו דירות פאַלען פון די פרייזען, אפשר וועט דער פעטער דאָך עפּעס אַראָפּלאָזען פון מיליאָן דאָלאַר!

— ניין, ענטפערט דער פעטער ענטשלאָסען: אָדער דעם מיליאָן דאָלאַר אָדער גאָרנישט — ער לאָזט נישט אַראָפּ איין סענט...

די לעצטע טעג, געהט דער פעטער אַרום ווי אַ נעכטיגער, ער איז שטאַרק „נערוועאיש".

וואָס איז מיט'ן פעטער געשעהען?

ער האָט נעבעך געהאַט אַזאַ גרויסען שאָדען.

וואָסערע שאָדען?

2 מיליאָן זלאָטים.

ווי אַזוי?

דער דאָלאַר איז געפאַלען פון 9 אויף 7 זל., ד. ה. 2 זל. אויפ'ן דאָלאַר, און אַזוי ווי דער פעטער וואַרט אויפן מיליאָן דאָלאַר, האָט ער פערלוירען „לעבעדיגע" 2 מיליאָן זל.

אַ רחמנות אויפ'ן פעטער!..

אַב—נעס

יודען געדענקט!

היטלערישע באַנדעס פּייניגען אייערע ברידער אין דייטשלאַנד! אייער געוועהר געגען זיי איז באָיקאָט אויף סחורות פון דייטשלאַנד!

האַרצרייסענדע עקסמיסיע אויף קאָנסטאַנטינער 33

רייכער הויזווירט וואַרפט אַרויס פון א קליין שטיבעל א 73-יעהריגע זקנה און א קאַליקע אויף 2 קוליעס

אויב יעדע עקסמיסיע געהער נישט צו די אנגענעהמע זאכען, איז די עקסמיסיע וואָס איז נעכטען אויסגעפיהרט געוואָרען דורך ה' משה נפתלי זילבערבערג, אינהאָבער פון פאפיר-געשעפט נאָוואָמיעסקאַ 17, ביי דער בעטייליגונג פון אדמיניסטראַטאָר לייבעל בוכשטיין ממש א האַרצרייסענדע, אזא טראַגישע סצענע קען מען זעלטען זעהן ס'איז זעהן.

ה' משה נפתלי זילבערבערג האָט א הויז אויף קאָנסטאַנטינער 33, דאָרט האָט זיך 16 יאָהר געוואוינט אין איין שטיבעל (70 זל. א קוואַרטאַל דירה-געלד) א געוויסער גאַברילעוויטש און געצאָהלט פינקטליך דירה-געלד, ווען גאַברילעוויטש איז קראַנק געוואָרען, פערשטעהט זיך, אז ער האָט נישט געקענט צאָהלען און האָט אָנגעהויבען שולדיג צו בלייבען, ביז... ער איז געשטאָרבען, איז געבליבען אַנ'אַלמנה פון 73 יאָהר. אין דער צייט איז צוריקגעקומען פון דייטשלאַנד גאַברילעוויטשעס א זוהן מרדכי, וועלכער האָט א פרוי מיט א קליין קינד און האָט זיך אריינגעצויגען צו דער מוטער. וואָלט ער ווייטער געצאָהלט דירה-געלט, האָט דער הויזווירט ערשט נישט געטענהט, אָבער דער גורל געוואָלט, אז מרדכי זאָל קראַנק ווערען אויף א פוס. מ'האָט געהיילט און געהיילט ביז מ'האָט איהם גענומען אין שפּיטאָל און געמוזט דעם פוס אַראָפּנעהמען. פאַריגע וואָך איז מרדכי אויף צוויי קוליעס אַהיימגעקומען פון שפּיטאָל.

זילבערבערג האָט אָבער שוין געהאַט אַרויסבעקומען אַנ'עקסמיסיע און נישט וואַרטענדיג לאַנג זי נעכטען, טראָץ דעם געוויין און געבעט, אויסגעפיהרט, אַסיסטירענדיג אַליין ביי דער פאַרשטעלונג. דער אַדמיניסטראַטאָר האָט אין אויספיהרען די עקסמיסיע גענומען א טעטיגען אַנטייל.

מ'קען זיך קוים פאָרשטעלען דעם איינדרוק וואָס די דאָזיגע עקסמיסיע האָט געמאַכט אויף די שכנים. א גאַנצען אָוונד האָבען די שכנים געוויינט מיט ביטערע טרעהרען, העלפענדיג דעם קאַליקע, די זקנה און דעם קליינעם קינד, מיט וואָס איינער האָט נאָר געקענט.

דער רוח פון קערפער

39

סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן

דער שלעכטער וועטער האָט געצוואונגען פיער'ן און סעווערינאַ'ן נישט אַרויסצוגיין פון די צימערן.

פיער האָט די געלעגענהייט אויסגענוצט און זיך צוזעקנעזעצט שרייבען אַנ'אַרטיקעל וועגען כי־רורגיע.

סעווערינאַ ווידער האָט גענומען צושטרייטערהיים איבערצוקוקען די אילוסטרירטע זשורנאַלען, וועלכע זי האָט געהאַט מיטגענומען אין וועג, און וואָס זי האָט לעת-עתה נישט אַדורכגעקוקט.

זי האָט אויבען-אויף אַדורכגעקוקט צוויי שטיק, און זיך גענומען צום דריטען.

זיין אינהאַלט און אילוסטראַציעס זענען נישט געווען ספּעציעל אינטערעסאַנט, און זי האָט זיך גענומען צו אַדורכקוקען די אַנאָנסען.

איהר בליק האָט זיך פערהאַלטען אומגעריכט אויף אַ מודעה, דער אינהאַלט פון וועלכער זי האָט גלייך בעגריפען.

די אותיות האָבען זיך צונויפגעשטעלט אין ווערטער, און צו איהר בעוואוסטזיין איז דער־גאַנגען:

> מאַדאַם אַגאַיס
> ווירזען-גאַס 9
> נעהמט אויף טעגליך אין דעם אינטימען קרייז פון איהרע דריי גראַציעס.
> עלעגאַנץ, קאָמפאָרט, פערשידענע ספּעציאַליטעטען.

סעווערינאַ האָט עטליכע מאָל איבערגעלייענט דעם אַנאָנס.

איהר האָט זיך אויסגעוויזען, אַז ער פער־ראַט איהר געהיימעניש.

דערנאָך האָט זי זיך דערמאָהנט, אַז אויף דער ווירזען-גאַס איז זי בעקאַנט געווען אונטער אַ צונעמעניש.

מיט גרויל האָט זי אַ קוק געטוהן אויף פיערן, אָבער ער האָט זי נישט געזעהן — ער האָט זיך נעהאַט פערטיפט אין זיין אַרבייט.

אַריבערפיהרענדיג דעם בליק אויפ'ן ים, האָט זי בעמערקט, אַז דער הימעל לייטערט זיך אויס.

— קום — האָט זי זיך שאַרף אָפּגערופען — עס האָט זיך געוויזען די זון.

עס האָט אָבער נישט געהאָלפען דאָס באָדען זיך אין ים, דאָס לויפען איבערן ברעג — דער אַנאָנס איז איהר פון קאָפּ נישט אַרויס.

לייגענדיג זיך שפּעטער שלאָפען, האָט זי ווי דער געגומען דעם זשורנאַל, און צוזאַמענגעלייגט איהם אַזוי, אַז פיער זאָל נישט קאָנען זעהן דעם אַנאָנס, און וועלכען זי האָט זיך ווידער איינגעגע־סען מיט די אויגען.

דער דאָזיגער אַנאָנס איז געווען אַ מין רוף פון דער „מוהמע", וואָס האָט זיך דערטראָגען צו בעלעדאָנאַ'ן...

דער אַנאָנס האָט איהר, סעווערינאַ'ן דער־דריקט און דערנידעריגט.

וויפיעל אומפערשעמטקייט איז געווען אין דער פאָרמולירונג זיינער: „אינטימער קרייז... דריי גראַציעס... פערשידענע ספּעציאַליטעטען"...

סעווערינא האָט דערשפירט אין מויל דעם בייטעם פון דעם פריהער אויסגעפרובטען און נאָך אַלץ נישט אויסגעוואָפּעטען סם.

דאָס אומפערשעמטע פיהלען פון דעם קער־פער האָט זי איינגאַנצען אַדורכגעשטאָכען.

זי האָט זיך דערמאָהנט, אַז פיער'ס אורלויב ענדיגט זיך, און זי האָט אויף איהם רחמנות גע־קראָגען.

אויף איהם, פיער'ן, און נישט אויף זיך...

פּונוואַגען האָט זיך מאַרסעל דערוואוסט, אַז זי איז צוריקגעקומען?

ער האָט קיינמאָל גאָרנישט געזאָגט וועגען דעם, אָבער עס איז אַ שעה נישט אַדורך נאָך דעם, ווי זי איז ערשינען ביי דער מאַדאַם אַגאַיס, און זי האָט דערהערט זיין קול.

ביי סעווערינאַ'ן האָט זיך אָנגעהויבען צו דרייען דער קאָפּ.

זי איז זעלבסטפערשטענדליך, גרייט געווען דערצו, אַז זי וועט אידהם בעגעגענען, אָבער זי האָט זיך פריהער נישט פאָרגעשטעלט, אַז דאָס וועט פּאַסירען אַזוי גיך.

מאַרסעל'ס אָנקומען האָט עדות געזאָגט אויף זיין עקשנות און איינפאָרמירטקייט.

איבעריגענס, לאַנג אַריינצוטראַכטען וועגען דעם ענין איז איהר נישט אויסגעקומען.

די טיר האָט אַ פּראַל אויף געטוהן, און אויף דער שוועל איז געבליבען שטיין אַ בלאַסער, אַ ציטערנדיגער פאַר'ן לאַנג-אָנגעזאַמעלטען כעס, מאַרסעל.

— ביזט אַליין, — האָט ער שטיל אַרויסגע־בריפּעט — מילא, איז ערגער... איך וואָלט זיך בעסער געוואונשען צו טרעפען דיך מיט אַ מאַנס־פערשוין..

סעווערינאַ האָט זיך אינסטינקטיוו אַ ציה געטוהן צו דער וואַנד.

— איך האָב געמוזט אָוועקפאָהרען, — האָט זי אַרויסגעשעפּטשעט — איך וועל דיר אַלץ אויפ־קלעהרען.

אַ שפּאָטישער שמייכעל האָט אויפגעדעקט מאַרסעל'ס גאָלדענע צייהן.

— ווועסט מיר אויפקלעהרען?! וואַרט אַקאָרשט, איך וועל דיר אַליין אויפקלעהרען!!!

ער האָט אַרונטערגענומען דעם פּאַסעק פון די הויזען און צוגעשלאָסען הינטער זיך די טיר.

סעווערינאַ האָט אַכטונג געגעבען אויף זיינע בעוועגונגען, נישט אָפּגעבענדיג זיך קיין דין וחשבון אין דעם, וואָס עס קומט איינענטליך פאָר.

עס האָט זיך דערהערט אַ פייף פון'ם רימען וואָס האָט אַדורכגעשניטען די לופט.

פּונוואַנען האָט זיך גענומען צו סעווערינאַן אַזאַ ענטשלאָסענהייט צו אויסמיידען דעם שמיץ, און אַנציכאַפּען זיך פאַר'ן פּאַסעק?!

פּונוואַנען האָט זיך צו איהר גענומען אָט די ווילדע ענערגיע, וואָס האָט געטמידט מאַר־סעלן?

זי האָט צו איהם אויסגעשריגען:

— זאָלסט מיר נישט דערוועגען אַ ריהר צו טון זיך פון אָרט, אָדער — דו וועסט מיך שוין מעהר קיינמאָל נישט זעהן! זאָל זיין וואָס'ס זיין!!!

(פאָרטזעצונג קומט)

פון האנדעלס-געריכט

אפעלאציע-געריכט בעשטעטיגט די רעגולאציע פון דער פירמע „איליא מארגאלין"

אין חודש אקטאבער 1932 האט דאס האנדעלס געריכט בעטראכט די פראגע פון דער פירמע איליא מארגאלינס יורשים, אויסארבייטונג פון וועבעריי אוסטענסיליען, וועלכע האט געהאט א „נאדזאר" צוליב דעם וואס די פירמע האט נישט געקענט בעצאהלען די חובות אין גאנצע הונדערט פראצענט, האט די פירמע אנגעהויבן אונטערהאנדלען וועגן רעגו־לאציע און 70 פראצענט אויסצוצאהלען אין 4 ראטעס. איין פירמע „ברידער שטשעשעשינסקי" האט דעם אפמאך פערקלאגט אין אפעלאציע־געריכט, טענה'דיג אז די פירמע מארגאלין קען בעצאהלען, די גאנצע הונדערט פראצענט, דאס אפעלאציע־געריכט האט אבער די אנקלאגע אפגעווארפען און דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

דאס געריכט האט נישט בעטראכט די גינגע פון דער פירמע „אלראנס גאלדא" וועגען געבען איהר א נאדזאר, ווייל די פירמע האט נישט איינגע־צאהלט דעם ענטשפרעכענדען אפצאהל. דעמזעלבען גורל האט אויך געהאט די פירמע חיים דימאנט.

אבזיון המת איז פאביאניץ

וואס זוכט א תיקון אינ'ם לאדזער קרייז־געריכט

(2) אנגעהויבען האט זיך די דאזיגע היסטא־ריע מיט דעם, וואס פרוי פעסע ווינגראדאוויטש, די אלמנה נאכ'ן פערשטארבענעם פרעזעס פון דער פאביאניצער קהלה, דעם בעוואוסטען כלל־טוער הענעך ווינגראדאוויטש, האט דערלאנגט צו דער פראקוראטור אן אנקלאגע, באשר בכן מ'האט דאס קבר פון איהר מאן צוגראבען, דערצו איז די נבלה אויסגעפיהרט געווארען נאך אויף אזא גלאט־כשר'ן אופן אז דאס קבר פון חשובן נפטר ווינגראדאוויטש איז געבליבען אונטער א 3-מעטער הויכער מויער, וואס איז אויפגעשטעלט געווארען ארום די דער־נעבענדיגע קברים פון די פאביאניצער בעלי־בתים גאלדריך, יאסקאוויטש און זיטנער.

די אלמנה ווינגראדאוויטש האט, פערשטייט זיך, זיך אנגעשטויסען, אז סיי דאס צוגראבענע קבר, און סיי די מויער, וואס איז געשטעלט געווארען ארום די דריי שכנות'דיגע קברים, וואס גרעניצען זיך מיט'ן רוהע־ארט פון איהר פערשטארבענעם מאן איז אזא שפיצעל, וואס אין אויסגערעכנט אויף בזיון־המת. ווארום ארום דער הויכער מויער איז דאס צוגראבענע קבר פון געוועזענעם קהלה־פרעזעס הענעך ווינגראדאוויטש, געווארען א גרוב גע־בען א פלויט, און אזא גרוב גיט מען, ווייסט די וועלט, אנ'אויסוואורף. און אז אזוינס איז א שאנדע פאר אנ'איש נכבד און זיינע פערזענליכע קרובים, ווייסט א קינד אין דער וויג אויך.

קאן מען זיך שוין אנשטויסען ווי אזא גע־שיכטע האט געערגערט די אלמנה מרת פעסע און האט פערקלאגט די משפחות גאלדריך, יאסקאוויטש און זיטנער, אין שעדיגען דאס קבר פון איהר מאן.

די פראקוראטור האט זיך פערנומען מיט דעם ענין במשך פון א גאנץ יאהר; געפארשט, גענויש־טערט און ענדליך געקומען אויף די שפורען פון די שולדיגע. ד.ה. אז די אנגעקלאגטע זענען טאק־קע שולדיג און מען דארף זיי במחילה מקיים־פסק זיין כנהוג.

דערפאר האט מען פאר זיי צוגעגרייט די בע־שולדיגונגס־באנק אויפ'ן 15־טען מאי, היות ס'איז געווען א קלין אינדערמיט, די עדות מצד די אנגע־קלאגטע האבען זיך נישט געשטעלט, איז דער פרא־צעס אפגעלייגט געווארען אויף נעכטען. נאר אזוי ווי נעכטען איז געווען אביסעל היים, האט זיך די אנ־געקלאגטע מסתמא נישט געגלוסט צו קוועטשען אויף א הארטער באנק, און דער פראצעס איז ווידעראמאל אפגעלעגט געווארען. דאסמאל געוויס שוין צום לעצ־טען מאל ווייל דאס געריכט האט בעשלאסען די לעסטערער צו ברענגען מיט כבוד צו דער „ספראווע" דער פראצעס איז אפגעלייגט געווארען אויפ'ן 18־טען אויגוסט.

Dr. med. H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר וועגערישע און געשלעכטס־קראנקה.

צעגעלניאנא 7, טע. 141-32.

נעהמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אוועגד, זונטאג פון 9-11 בייטאג.

באריס איטינגאן

דער גרויס אינדוסטריעלער און כלל־טוער

(צו זיין ערשטער יאהרצייט)

פון אלי בארוכין.

באריס איטינגאן האט אייגענטליך קיין כח געזעלשאפטליכע אמטען נישט געוואלט אננעהמען. א חוץ, וואס ער איז געווען עהרען־גבאי פון דער סינאגאגע אויף קאשטשושקי־גאס, איז ער געוועזען פרעזעס פון יתומים־הויז אויף פולנאצנא 3, פרעזעס פון סוחרים־פעראיין פיעטריקאווער 73, און פערוואלטונגס־מיטגליד פון דער האנדעלס־קאמער. אבער אויף די דאזיגע אמטען האט ער געארבייט פלייסיג, ווי עס פאסט פאר אייגעם פון די איטינגאנס. און עס איז טאקע נישט קיין וואונ־דער, וואס באריס איטינגאן האט זיך אויסגעקליבען דעם אמט אלס פרעזעס פון א יתומים־הויז... זיין הארץ איז געווען צו עמפינדליך, כדי נישט ווי געהעריג אפצושאצען די דאליע פונ'ם יתום, דעם קינדסטיגען שטיק פונ'ם פאלק און פון דער גע־זעלשאפט. אבער א חוץ די דאזיגע אפיציעלע אמ־טען, וואס ער האט פערנומען, האט מען זיין השפעה געפיהלט כמעט אין אלע יודישע אינסטיטו־ציעס פון לאדז.

אלס אינטעליגענטער מענש, וואס איז בעקאנט מיט די פערהעלטענישען אין די קולטורווירטע לענ־דער פון מערב־אייראפא, טוט איהם דאס הארץ וועה אויף דער פערוואהרלאזקייט, וואס עס הערשט אויפ'ן געביט פון דער יתומים־פערזארגונג ביי יודען און ער מאכט מעהרערע מאל פרובען צו פעראייניגען אלע יתומים־הייזער אין לאדז אין איין צענטראלער אנשטאלט, כדי דערמיט ראצ־יאנעלער צו פיהרען די יתומים־פערזארגונג און פון דער צווייטער זייט, כדי אוועקצושטעלען די ערציהונג פונ'ם יתום אויף א בעסערען ניווא. אבער לידער האט זיין איניציאטיוו אויף דעם געביט געהאט א קנאפע פעולה. די פיהרער פון די לאדזער יתומים־הייזער האבען נישט הערשאצט די גאנצע וויכטיגקייט פון זיין אויפטו און באריס איטינגאן בעשליסט אידער צו פטר'ן די טייערע צייט אויף אומנוציגע וויכוחים מיט כלל־טוער, בע־סער זיך ווידמען הער זארג פאר די עקזיסטירענדע יתומים־הייזער, פאר וועלכע ער האט טאקע זעהר פיל געטאן.

באריס איטינגאן איז געווען דורכאויס א נאציאנאלער יוד, א יוד מיט הארץ און ווען טוי־זענטער פליטים פון רוסלאנד שטעהט פאר ארויס־געשיקט צו ווערען פון פוילען, ווענדעט ער אן אלע מיטלען, ער געהט אין „שתדלנות", אינטער־ווענירט, בעמיהט זיך אזוי לאנג, ביז עס גע־לונגט איהם אפצוראטעווען פיל יודען פון א זיכערען אונטערגאנג.

באריס איטינגאן איז אייגענטליך נישט גע־ווען קיין אפיציעלער ציוניסט, דאך פערשטעהט ער די בעדייטונג פון די נאציאנאלע פאנדען און שטיצט בסבר פנים יפות דעם „קרן־קימת" און „קרן־היסוד" און אינטערעסירט זיך זעהר לעבהאפט מיט אלץ, וואס קומט פאר אין ארץ־ישראל. ווען עס ווערט געשאפען די „יודישע אגענץ" ווערט ער אויס־געוועהלט אלס מיטגליד פון אדמיניסטראטיוון קאמ־מיטעט און אין ראט פון דער „יודישער אגענץ" אין פוילען. שפעטער געהט ער אויך אריין אין דירעקטאריום פון „קרן־היסוד" אין פוילען און ווייזט ארויס פיל אקטיוויטעט פארן אויפבוי פון ארץ־ישראל. און דאס אהן פאמפע, אהן צו זוכען כבודים, נישט זייענדיג קיין אפיציעלער ציוניסט איז ער נישט נאר דער בעסטער „קרן־היסוד"־צאה־לער אין פוילען, נאר אויך דער אונערמידליכער טוער אויפ'ן געביט פון דער ארץ־ישראל־ארבייט.

נישט געקוקט אויף זיין שטאנד און זיין לאגע ווייזט ער ארויס פיל סענטימענט פארן מענש פון ארבייט און אינטערעסירט זיך לעבהאפט מיט דער לאגע פון יודישען ארבייטענדען מענש.

א דאנק דער צוזאמענארבייט מיט זיין שוואגער אברהם לעקיך, וועלכער איז א טעטיגער „ארט"־טוער און איז לעבהאפט פעראינטערעסירט מיט'ן פראבלעם פון דער איבערשיכטונג פון די יודישע מאסען, ווייזט באריס איטינגאן ארויס אויך א פעראינטערעסירונג מיט'ן „ארט", וועלכען ער שטיצט מיט א ברייטע האנד און ווען אין זיין פאב־ריק ברעכט אויס א שטרייק פון די ארבייטער, וואס געהערען צום קאטוליש־אנטיסעמיטישען פליגעל פון דער לאדזער ארבייטעשאפט, דערפאר, ווייל אין פאבריק האט מען צוגענומען א יודישען אר־בייטער, א תלמיד פון דער „ארט"־שול, שטעלט דירעקטאר אברהם לעקיך אפ די פאבריק אין פע־שטענדיגונג מיט באריס איטינגאן און די פאבריק שטעהט אזוי לאנג, ביז דער רעאקציאנערער און יודען־פיינדליכער ווידערשטאנד ווערט געבראכען.

דער יודישער ארבייטער בלייבט ביי דער אר־בייט און די ברידער איטינגאן צוזאמען מיט דיר. א. לעקיך נעהמען שפעטער צו נאך עטליכע יודישע קאטאן־ארבייטער, וואס לערנען זיך אויס דאס פאך אין „ארט".

אין זיין געזעלשאפטליכער ארבייט האט בא־ריס איטינגאן זיך געהאלטען אין די שעהנסטע טראדיציעס פון רוסישען יודענטום און די רחבות־דיגקייט פון זיין כאראקטער, זיין בעשיידענקייט, עהרליכקייט און אהן פניות'דיגקייט האט געדינט אלס א לעבעדיגער ביישפיל פאר דער כלל־ארבייט אין לאדז.

באריס איטינגאן האט וואס אנ'אמת נישט אויפגעבויט קיין בנינים, ריכטיגער קיין געביידעס פאר אינסטיטוציעס, ווי דאס האבען געטון די אמא־ליגע לאדזער יודישע פילאנטראפען, אבער דערפאר איז א דאנק זיין מיטהילף, א דאנק זיין ברייטער שטיצע געלונגען צו דערהאלטען צעהנדליגער אינ־סטיטוציעס, וואס וואלטען זיכער אהן איהם גע־מוזט אונטערגעהן.

דער טויט

אין סאמע מיטען אויפבליה פון זיין טעטיג־קייט, סיי אויפ'ן געביט פון דער אינדוסטריע, סיי אויפ'ן געזעלשאפטליכען געביט, ווען באריס איי־טינגאן האט דערגרייכט די העכסטע שטופע פון רוהם און פאפולאריטעט, ווען דער נאמען פון לאד־זער איטינגאן איז געווען ביי אלעמען אויף די ליפען, ווען לאדזער יודען האבען זיך שוין גע־האט אזוי צוגעגלעבט מיט זייער שטיצער און פערשטעהער, אז אהן איהם איז זיך גאר שווער געווען אויסצומאלען דעם ווייטערדיגען קיום, ווערט ער פלוצלונג קראנק אויף סקלעראז. אין אנהויב לעגט ער נישט קיין גרויס אכט אויף זיין קראנק־הייט און איז ווייטער אריינגעטון אין זיינע געשעפ־טען, אזוי גוט ווי אין דער כלל־ארבייט. מיט זיין תמיד ליבען שמייכעל און אפטימיסטישען קוק איז ער מבטל דעם געפערליכען שונא, וואס בע־זעצט זיך אין זיין קערפער, אויף די בקשות פון זיינע נאהענטע צו פאהרען זיך היילען גיט ער א מאך מיט דער האנט, אבער פלוצלונג געהט די קראנקהייט אזוי ווייט פאריס, אז ער קען זי מעהר נישט גרינגשעצען און ער פאהרט אוועק קיין וויען זיך היילען.

אין לאדז ווייס מען נאך נישט דערפון. סיינעם פאלט נישט איין, אז דער אייביג־יונגער, מונטערער באריס איטינגאן, דער גרויסער בעל־בטחון און וואוילטעטער איז געפעהרליך קראנק. עס ווייסען דערפון נאר די מיטגלידער פון דער פאמיליע און געציילטע גוטע פריינד. אבער פלוצלונג פערערגערט זיך זיין געזונדצושטאנד אזוי ווייט, אז זיין לאגע ווערט האפנונגסלאז. עס הויבען אן פליהען דעפעשען פון לאדז קיין וויען און צוריק. די כא־מיליע איז גרייט אויפ'ן גרעסטען קרבן, אפי' אפ־צוראטעווען דאס לעבען פון דעם טייערען בא־ריס איטינגאן. לידער זענען שוין אלע בעמי־הונגען צו שפעט און דעם 6. יולי 1932 הויכט ער אויס זיין נשמה. פער'יתומ'נדיג זיין פרוי מיט דריי טעכטער.

די ידיעה פון באריס איטינגאנס טויט רופט ארויס אין לאדז אנ'אלגעמיינעם טרויער און מיט געפיהל. פון רעאקציע צו רעאקציע, פון אינ־סטיטוציע צו אינסטיטוציע און פון שטוב צו שטוב וואנדערט די ידיעה און פערשפרייט זיך בליץ־שנעל איבער דער גאנצער שטאט. נישטא מעהר באריס איטינגאן! אויס מיט דער לעגענדע וועגן מסירת־נפש פון א מענש אין א צייט פון ענגהארציגקייט. אויס מיט דער נאבעלער פיהרערשאפט און אויפ־זיכט איבער ארימע און דערשלאגענע. באריס איי־טינגאנס הארץ האט אויפגעהערט צו קלאפען!

אין די יתומים־הייזער, תלמוד־תורות, חדרים יודישע שולען טיילט מען מיט די קינדער וועגען טויט פון זייערע אייגענע אנטרופס אין די קינדער ווייבען מיט לויטערע קינדערישע טרערען דעם טויט פון זייער פערזארגער. די פיהרער פון די אינסטיטו־ציעס שטעהען מיט פערבראכענע הענד: ווער וועט איצט דעקען די דעפיציטען פון זייערע בודזשעטען? צו וועמען וועט מען זיך ווענדען נאך הילף אין אנ'עת־צרה?

די לאדזער יודען האבען נישט געהאט די מעגליכקייט אפצוגעבען דעם לעצטען כבוד דעם נפטר. באריס איטינגאן איז געבראכט געווארען צו קבורה אין וויען. צו די שלשים איז נישט געווען קיין איין אינסטיטוציע, שוהל און חברה אין לאדז, וואו מען זאל נישט האבען געמאכט קיין הזכרות נאכ'ן נפטר.

לאנג, לאנג, וועט לאדז בעוויינען דעם טויט פון דעם דאזיגען איידעלען מענש און יוד, ווייל נאך לאנג וועט זיין פלאץ אין דער געזעלשאפט בלייבען ליידיג.

אין דער געשיכטע פון די לאדזער יודען וועט זיין נאמען אויסגעקריצט זיין מיט גאלדענע אותיות און זיינע מעשים וועלען דערצעהלען זיין לויב.

געווען אמאל א גרויסער יוד באריס איטינ־גאן — א „דורש טוב לאחיו", דעם שבח וועט מען איהם אייביג באכזאגען!

(סוף).

2-טער ביליגער אויספלוג קיין טשעכאטשינעק

די זייט 2 טעג שעהנע וועטערען האבען פערזוכט, אז אלע פערלאזען איילינג די שטאט, נאר אין אנ'ערגערע סיטואציע געפינען זיך די, וועלכע זענען שוין צוריקגעקומען, אדער דארפען ערשט פאהרען אויף אורלויב. די אלע זענען גע־צוואונגען אין די הייסע יולי טעג צו פערברענגען אין שטאט.

די היגע אפטיילונג פון „וואגאן־לי־קוק" וואס לענדיג ענטגעגענקומען די אלע, און די, וועלכע האבען זיך ענטציקט מיט דעם ערשטען אויספלוג קיין טשעכאטשינעק, ארגאניזירט אויף דעם קומענ־דיגען שבת דעם צווייטען אויספלוג. עס איז אויך געמאכט געווארען ווייטערע אויסבעסערונגען, אזוי אז דער צוריקפאהר פון לאדז וועט פארקומען שבת אין די נאכמיטאג־שעה'ן, נאכ'ן פערענדיגען די ארבייט אין די ביורא'ס אדער אין די אינסטי־טוציעס. אנקום קיין טשעכאטשינעק אין אווענר. דער צוריקפאהר ווערט פארגעזעהען זונטאג אין די פריהע אווענד־שעה'ן.

אין טשעכאטשינעק ערווארט דעם לאדזער אויספלוג א רייה איבערראשונגען, פון וועלכע די הויפט־אטראקציע וואס זיין דער באסיין, איינער פון די שענסטע אין אייראפא. אויסערדעם ווערט ערמעגליכט דעם אויספלוג צו בעזוכען די טענזשניע.

דער פרייז איז א מינימאלער. די רייזע־קאסטען אין בײדע זייטען בעטרעפען 8 זל. מיט 90 גראשען. די אנטיילנעמער אין אויספלוג געני־סען פון הנחה־פרייזען אין אלע ערסטקלאסיגע לא־קאלען פון טשעכאטשינעק, ווי אויך אין פערווי־לונגס־לאקאלען.

איינשרייבונגען נעמט אן דאס רייזע־ביורא „וואגאן־לי־קוק", פיעטריקאווער 64, פון 9 פריה ביז 9 אווענד. עס ליגט אין אינטערעס פון די אנטיילנעמער אין אויספלוג זיך צו פערשרייבען וואס פריהער.

זעלבסטמארדען

(2) פאגאטאוויע האט נעכטען אריבערגע־פיהרט אין שפיטאל א געוויסע גענאוועפא יארא־ניעצקא (נאווא 34) וועלכע האט אויסגעטרונקען א גרעסערע דאזע אמאניאק.

(א) אויף מאזאוויעצקא 27, האט זיך גע־סם'ט מיט יאדינע און זיך איבערגעשניטען די אדערען פון די הענט, דער 32-יעהריגער הענריק ניעזנאדא. זיין שרים איז ער בענאנגען צוליב נויט. מען האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

איבערגעפאהרען

(א) אויף זגערזשער גאס האט אנ'אויטא איבערגעפאהרען און שטארק צוקאליעטשעט דעם 16-יעהריגען יצחק מאיער (פון זגערזשער 48).

(2) אברהם פעלדמאן (אלעקסאנדריסקא 21) איז פאהרענדיג אויף א ראווער אויף פיעטריקא־ווער גאס, איבערגעפאהרען א געוויסע וולאדיס־לאווא קאשינסקא.

גאסען־געשלעגען הערען נישט אויף

(2) טאג־טעגליך ברענגט די פאליציי־כראניק פערשידענע פאלען פון גאסען־געשלעגען, וועלכע זענען געווארען אין לאדז א מין „ארטיקעל פון ערשטען געברויך".

טאג־איין טאג־אויס קומען פאר בלוטיגע גע־שלעגען און מעסער־שטעכערייען.

אזוי האט נעכטען געהאט צו טון מיט פא־גאטאוויע: דער 19-יעהריגער יוזעף רעשקע (זשי ראוויא 20), דער 20-יעהריגער אלעקסאנדער לאנגער (גאפלאנסקא 4), די 34-יעהריגע מאריאנא טובעק (זגוואדזקא 4) און דער 33-יעהריגער יו־זעף ריפאלסקי (ואפיענגא 5).

„פלוקס"

איז א היימיש מיטעל צו פערניכטען ווערים, אויסארבייטונג פון דער כעמיש־קאסמעטישער פא־בריק ווי אויך פון פראנצויזישען בראנפען „Aja" געז. מיט ב. האפטינג פזשעמישל.

די פוילישע כעמישע אינדוסטרי האט זיך לעצטענס זעהר הויך ענטוויקעלט, אז מאנכע זיינע פראדוקטען איבערשטייגען מיט דער קוואליטעט עהנליכע אויסלענדישע פראדוקציעס. דער הויפט־פראדוקט „פלוקס" פערניכטעט ווירקזאם אלערליי ווערים ווי: פליגען, מאלען און אנדערע.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאליסט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אווענד

בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען.

צאפאט בעט זיך:

יודען, רחמנים בני רחמנים, ברענגט די פאר גילדען

(2) א רייה היגע דאקטוירים, אדוואקאטען אינזשינירען א. א. וו. ווי אויך סוחרים און אינדוסטריעלער האלטען לעצטענס אין איין בעקומען פון דאנציג איינלאדונגען אין דער צאפאטער קאסינא אין דערביי ווערט זיי בחנם צוגעשיקט איינטריטס-קארטען אויפ'ן גאנצען סעזאן. בכדי אזוי-ארום צוגעבען חשק די לאדזער, זיי זאלען אהינצו צופאהרען או' פטר'ן דאס ביסעל געלד — פונקט ווי אנדערע ביליכערע איינסטאנצע. ווי, פדומה למשל, הויזווירטען, ווייבער, שטייער-בעאמטע א. א. וואלטען זיך וועגען דעם נישט געזארגט...

טשעקאווע איז דערביי, אז געוועהנליך קאסט אנ'איינטריטס-קארטע אין קאסינא אויף איין מאל 3 גולדען.

איז עס טאקי גאנץ שיין און גאנץ פיין, וואס די לאדזער בעקומען אזעלכע גרויסמוטיגע און העפליכע איינלאדונגען, און ס'וואלט זיך אויך אפשר געלוינט אהין צוצופאהרען, ווען מען שיקט נאך צו אויף הוצאות הדרך, אויף אויפענטהאלט, און איבערצולאזען אינדערהיים פאר ווייב און קינד א פאר גילדען —

מ'וואלט זיך דאן אפשר געקאנט איינשטעלען און א ריזיקיר-טון מיט'ן זעקעל ביינער, אבער צו פאהרען סתם אזוי בלויז אויפ'ן „ביטע-שוין" האט נאך דערוויייל דער רבונו של עולם נישט געהייסען.

ניעמא גלופיך!

צוזאמענשטויס פון א טראמוואי מיט א וואגען

(2) אוי'ן פאביאניצער שאסע, נעבען דער באהן-בריק האט דער טראמוואי זיך צוזאמענגעשטויסען מיט אנ'אדורכפאהרענדיגען וואגען. דער שטויס איז געווען א פאטאלער. דער 19-יעהריגער פוהרמאן וואצלאוו ביאלעצקי (באליצינא 13) האט צובראכען די זייטען, צובראכען דעם ארעם. אין א שווערען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. דער וואגען איז צושמעטערט.

פערברענט געווארען א לאסט-אויטא מיט קאקאס-פוטער

(2) אין וועג, צווישען ראדאמסק און קאמינסק האט אין דעם לאסט-אויטא, וואס האט געפיהרט קאקאס-פוטער, אויפגעריסען דאס בענזין פונ'ם מאטאר.

דער אויטאמאביל איז באלד ארומגעכאפט געווארען פון פלאמען און איז צוזאמען מיט דער סחורה-לאדונג פערברענט געווארען.

דער היזק בעטרעפט איבער 10,000 זל.

דער שאפער האט זיך בעוויזען אפצוראטעווען.

דער אבער-חזן ישראל אלטער

וועט געבען מארגען מיטוואך אנ'איינציגען רעליגיעזען קאנצערט לטובת דער ת"ת של הרב

מיר דארפען שוין נישט מעהר צוגעבען, דאס ה' ישראל אלטערס קאנצערט האט ארויסגערופען דעם גרעסטען אינטערעס אין שטאט, און די קליינע צאהל בילעטען גיבען דעם בעסטען בעוויז, אז דאס יודישע לאדז ווייסט אויך ווי אפצושאצען די גרויסע אויפגאבע פון ת"ת של הרב מייזעל זצל"ה אין וועלכע עס לערנען 400 ארימסטע קינדער, און ווערען ערצויגען אונטער דער אויפזיכט פון גוטע מלמדים, לעהרער און ערציהער. עס ליגט אויף יעדען א חוב, אז דער קאנצערט זאל האבען דעם גרעסטען ערפאלג.

5 יאהר טורמע פאר א קינדער-מארד

(2) אין אפריל ה. י. האט די 28-יאהריגע דינסט-מיידעל, בראניסלאווא קאמאר (אנגעשטעלט אויף טארגאווא 20) דערשטיקט איהר אייגען קינד, וואס זי האט געבוירען מיט 9 טאג פריהער, און דערטרונקען עס אין איינעם פון די מארישינער סטאווען.

זי האט פאר דעם פערברעכען בעקומען נעכטען א פסק פון — יאהר טורמע.

אויפגעהאנגען זיך צוליב נויט

(2) אויף לעלעוועל-גאס 15 האט דער 58-יעהריגער יוזעף זאמעק אנ'ארבייטסלאזער זיך אויפגעהאנגען אין א קאמער. די פרוי האט איהם אפגעשניטען פון דער שטריק א טויטען. די סבה פון זעלבסטמארד איז נויט.

תיקון טעות

אין נעכטיגען נומער „נייער פאלקסבלאט" אויף דער דריטער זייט הויבט זיך אן דער ארטיקעל „דער דראנג נאך אנ'אייגענער שול" מיט די שורות: „וועגען דעם, וואס עס טוט זיך אפ אויף דער יודישער גאס נאכן מארד איבער ד"ר ארלאזאראוו שרייבט רעד. פסח קאפלאן אין „אונזער לעבען". אט די שורות דארפען זיין אין אנהויב פון ארטיקעל „דער קאמף צווישען סאציאליזם און פאשיזם" אויף דער זעלבער זייט".

אין קאפ פון לייטארטיקעל אויף דער זעלבער זייט דארף זיין נישט „העפ ענד", נאר „ה ע פ י ע נ ד".

דורך 24 שעה

גיט ארויס די גארדעראבע און וועש קאמפלעט אויסגעפערטיגט די שנעלע דאמפף און עלעקטרישע כעמישע וועשעריי און פארבעריי „בליסקאוויצא" צענטראלע — אגראדאווא 9. טעל. 236.81. פיליאס: פיעטריקאווער 44 און קיליגסקיעגא 246. נידריגסטע פרייזען. בעמ. שניידער רעפעראטורען אויפן ארט.

היינט פרעמיערע!

„אין געהיימער דינסט"

אין די הויפטראלען: Nancy Carrol, George Rapt

אנהייב אין געוו. טעג 5 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 2 ביי טאג.

RAKIETA

שענקעוויטשא 40, טעל. 141-22

איינציגער זומער-קינא אין גארטען.

היינט פרעמיערע!

די פרעכטיגסטע מוזיקאלישע קאמעדיע

אין דער פראנצויזישער ווערסיע

„הערצער-קאמענדע"

אין די הויפטראלען: Dolly Haas, Livio Pavanelli, Tibor v. Halmay

נעכסטער פראגראם: „די איבריגע".

ווערקשטעל פון שירמס און שפאציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים

לאדז, נארוטאוויטשא 19

עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ-פרייזען. נעהמט אן אלערליי רעפעראטורען פון שירמס און שטעקענס.

דער בעטרעפענדער

וועלכער האט צו מיר געשריבען וועגען מיינע 2 קינדער ווערט געבעטען אויף דעמזעלבען וועג מיר מיטצוטיילען דורך וועלכע מיטלען איך זאל קענען די לאגע פון מיינע קינדער פערבעסערען. דיסקרעציע געזיכט ט. קליינמאן סקווערא 5.

פערקויפער אויף ראטעס!

א געזיכערטע עקזיסטענץ ביז 1000 זל. מאנאטליך. אינפארמאציעס ערטיילט: Tow. Bankowe w Grodnie, Hoovera 9.

Dr. med. DYNIN

אוירען, נאז און האלז-קראנקהייטען נעהמט איצט אן

פיעטריקאווער 64, טעל. 62-102.

אויפנאהמס-שעה'ן פון 5—7 נאכמיטאג.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס און פיס.

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס און א מענשען-קאפ, און עס פעלט טראגען אין דעם כיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער ברענגריג און שטערבליך. ספעציעלע גומענע הייל-באנדאזשען בעזונדעריג; זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, לייכטנגען ספעציעלע הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטפיס, ווי אויך קינסטליכע גומענע פיס.

עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס - פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. דר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם הארציגסטען דאנק דריק איך אויס דעם גרויסען ספעציאליסט ה' ד"ר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואולטשאנסקא 10, פאר דער זארגפעלטיגע איינהאלטונג פון מיין ברוך-קראנקהייט מיט דעם באנדאזש פון זיין סיסטעם.

לאדז, אלעקסאנדריסקא 29 L. Salomonowicz (—)

קליינע אנאנסען

1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

א לערן-יונגעל צו סוויטערס ווערט געזוכט פון זאפארט. פל. וואלנאשטשי 6, אין סוויטער-פאבריק. 3525

א יונגערמאן פון 18—20 יאהר ווערט געזוכט ביים מצבה-קריצער יוסף סאט, צו ערלעדיגען אין שטאט פערשידענע זאכען. פאמארסקא 39, אין הויף.

ס'ווערט געזוכט א גוטע מאדיסטקע צו אנ'ערשטקלאסיגען פונקט. צו ערקונדיגען זיך ביי ס. סקורעצקי, זשגאווסקא 75

Potrzebna zdolna panna do szycia. Zawadzka 38, m. 24, pr. oficyna, parter. 3522

קויף און פערקויף

צו פערקויפען 2 סוויטער-מאשינען 75/10 און 40/10 אין גוטען צושטאנד ביי שלמה אייקע, פאמארסקא 26.

פערשידענעס

Zaginiony został kwit z Elektrowni Łódzkiej Nr. licznika 3182515 na imię Moszkowicza Arona, Brzezińska 18. 3515

ראקאלען

צו פערדינגען א פראנט-געוועלב אין בעסטען פונקט, אויך עטליכע וואוינונגען. צו ערפאהרען גלובנא 62, דוטקעוויטש.

איך זוך א געוועלב מיט א צימער אין דער געגענד פון גוינעם מארק אדער אויף בייערס מארק. צו ווענדען זיך טעלעפאניש 240-18. 3128

איבערצוגעבען א צימער מיט מעבעל עווענטועל אהן מעבעל. ציגעל-גאס 35, 2. שטאק, איינגאנג פון די טרעפ. צו ערפאהרען ביי קאלמאנאוויטש, אין זעלבען הויז, צווייטער הויף.

פרייע פאסטענס

ס ווערט געברויכט א לערן-יונגעל צו סוויטערס. צו ערפאהרען פולנאצנא 7, פארטער. 3529

סווערט געזוכט א מאשין-נייהערין צו גוטע סוויטער-וועסטען. זאוואדזקא 19, רעכטס, פארטער. 3531

רענטשניצע

זגערזשער 17

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען

פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

Poradnia WENEROLOGICZNĄ

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקהה. און מענער-שוואכע אנטליזען פון בלוט און אורינאלוס אויף סיפיליס און טריפער. קווארצ - לאמפע, עלעקטרישער הייל-קאבינעט.

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוו. פון 11—4 נ"מ נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען, זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמ. בעזונדערע ווארטע צימער פאר פרויען.

וויזיט 3 זל.

רענטשניצע כראברעגא 4 רוג זגערזשער 87

נעהמט אן קראנקע פון אלע ספעציאליטעטען

וויזיט 3 זל.

וועגעראלאגישער קאבינעט. 3377

כירורגישער קאבינעט

Dr. Szreiber

איז געווארען איבערגעטראגען אויף

Narutowicza № 9

tel. 122-95.

אפעראציעס, אפאטרונקעס, הפלט זשילאקעס און ה"ח הייל-אנשטאלט-פרייזען.

רענטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט

11 בזשעזשינער 11

טעלעפאן 63-137

עס נעמען אן דאקטוירים ספעציאליסטען שיפמאן, וואלינסקי, שמירגעלד, קערשנער, שמעראווסקי, סלאבאדסקי, זאלצוואסער, איציקזאן, סראסאווסקי, יאקובזאן און דענטיסטין סטאראפאלסקא.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.